

# 17. Torstaina 2 päivänä maaliskuuta 1989

kello 19

## Päiväjärjestys

### Ilmoituksia

### Toinen käsittely:

1) Ehdotukset yhdistyslaiksi sekä  
eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... 622

Hallituksen esitys n:o 64/1988 vp.  
Lakialoite n:o 91/1988 vp.  
Lakivaliokunnan mietintö n:o 15/1988  
vp.

Suuren valiokunnan mietintö n:o 1

2) Ehdotus laiksi vakuutusyhtiölain  
muuttamisesta ..... 633

Hallituksen esitys n:o 83/1988 vp.  
Lakivaliokunnan mietintö n:o 1  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 2

3) Ehdotus laiksi Unkarin kanssa teh-  
dyn sijoitusten suojelua koskevan sopi-  
muksen eräiden määräysten hyväksymi-  
sestä ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 219/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 3

4) Ehdotus laiksi Amerikan yhdysval-  
tojen kanssa keskinäisestä avunannosta  
tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden  
määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 154/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 4

5) Ehdotus laiksi Italian kanssa yhteis-  
työstä ja keskinäisestä avunannosta tullia-  
asioissa tehdyn sopimuksen eräiden mää-  
rysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 155/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 5

Siv. 6) Ehdotus laiksi Ranskan kanssa kes-  
kinäisestä hallinnollisesta avunannosta  
tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden  
määräysten hyväksymisestä ..... 634

Hallituksen esitys n:o 156/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 6

7) Ehdotukset laiksi Saksan demok-  
raattisen tasavallan kanssa oikeusavusta  
siviili-, perhe- ja rikosasioissa tehdyn so-  
pimuksen eräiden määräysten hyväksy-  
misestä sekä sopimuksen soveltamisesta  
ja laiksi eräiden elatusapujen sitomisesta  
elinkustannuksiin annetun lain muutta-  
misesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 211/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 7

8) Ehdotukset arvopaperimarkkina-  
laiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi . ,,

Hallituksen esitys n:o 157/1988 vp.  
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 8

9) Ehdotus laiksi elinkeinon harjoitta-  
misen oikeudesta annetun lain 4 §:n  
muuttamisesta ..... 641

Hallituksen esitys n:o 200/1988 vp.  
Talousvaliokunnan mietintö n:o 1  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 9

10) Ehdotukset laeiksi Sibelius-Akate-  
miasta, teatterikorkeakoulusta, taideteol-  
lisesta korkeakoulusta, Suomen elokuva-  
arkistosta ja elokuvien tarkastuksen toi-

Siv.

mittamisesta annettujen lakien muuttamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 235/1988 vp.  
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 10

11) Ehdotukset laeiksi peruskoululain 13 §:n ja lukiolain 6 §:n muuttamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 239/1988 vp.  
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 11

#### Ensimmäinen käsittely:

12) Ehdotus laiksi etuostolain 1 §:n muuttamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 236/1988 vp.  
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1

#### Esitellään:

13) Ed. Jouppilan ym. lakialoite n:o 12 laeiksi rintamasotilaseläkelain 1 §:n sekä sotilasvammalain 1 §:n muuttamisesta ..

14) Ed. Pulliaisen ym. lakialoite n:o 13 laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta .....

15) Asetus 10 päivältä helmikuuta 1989 lääkintöhallituksen ja sosiaalihallituksen eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta (A n:o 1) .....

16) Valtioneuvoston päätös 16 päivältä helmikuuta 1989 investointiveron kantamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen 1 §:n muuttamisesta (VNP n:o 2). .....

Puhetta johtaa toinen varapuhemies P e s ä l ä.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka ottivat osaa edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Aaltonen, Kanerva, Salolainen, Siitonen, Vastamäki ja Virolainen.

#### Siv. Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 641 1) Ehdotukset yhdistyslaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 64/1988 vp.  
Lakialoite n:o 91/1988 vp.  
Lakivaliokunnan mietintö n:o 15/1988 vp.  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

#### Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Yhdistyslain ensimmäisessä käsittelyssä keskustelu keskittyi hyvin paljolti sen 10 ja 35 §:iin, jotka käsittelevät ulkomaalaisen oikeutta osallistua yhdistystoimintaan maassamme. Lakiehdotuksen kokonaisuuden kannalta, jos näin edelleen tapahtuu, tämä on tietysti haitallista, koska lakiehdotuksessa on peräti 68 muuta pykälää, joista osa on vähintään yhtä merkityksellisiä kuin mainitsemani kaksi ulkomaalaiskohtaa. Syy siihen, miksi nämä kaksi pykälää ovat olleet kiinnostuksen kohteina, on varsin selkeä. Hallitus ei ole antanut muuta mahdollisuutta keskusteluun ulkomaalaisten oikeuksista ja pakolaiskysymyksistä, jolloin edustajat joutuvat tällaisia tilaisuuksia jopa tietyllä tavalla keino-tekoisesti etsimään.

Kun viime viikon torstain kyselytunnilla kysyin hallituksen näkemystä mm. pääministerin ulkopoliittisen neuvonantajan tohtori Keijo Korhosen asiaa koskeviin kannanottoihin, ministeri Kanerva vastasi, että hallitus on valmis asiaa koskevaan keskusteluun eduskunnassa. Samaan hengenvetoon hän kuitenkin totesi: "Olen ymmärtänyt niin, että niitten kysymysten joukossa, joita eduskunta tahollaan pitää tärkeimpinä selontekokeskustelujen aihepiireinä, ei tämä kysymys ole nyt ainakaan lähimmän tulevaisuuden sisällä niitä asioita, jotka nostettaisiin esille." Vastaus on ollut aina joka kerta sama. Siispä käytän tällaisia tilaisuuksia yhä uudelleen hyväkseni ja toivon, että niin tekevät myös muut edustajat, joilla on järki päässä ja selkärankaa näkemään, mikä onnettomuus

maata on uhkaamassa, kun ulkomaalaisia kossuttavasta lainsäädännöstä pyritään tekemään eräänlainen houkutuslintu ulkomaalaismassojen kutsumiseksi polkemaan pienen maan kulttuuri jalkoihinsa. Hyvä esimerkki tästä on lakivaliokunnan mietintöön äänestyksen jälkeen hyväksytty hurmoshenkinen perustelulausuma, jossa hallitusta patistetaan tähän suuntaan ilman kansainvälisten sopimusten minkäänlaista painetta, mikä asia on tuon perusteluosan ensimmäisessä kappaleessa jopa selkeästi todettu.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentissa Suomessa kotipaikan omaavalle Pohjoismaan kansalaiselle annetaan oikeus osallistua poliittiseen yhdistystoimintaan. Tämä on aivan oikein. Omaahan pohjoismainen yhteistyö jo pitkät, jopa historialliset perinteet melkeinpä kaikilla alueilla, myös politiikan ja kulttuurin sektoreilla. Meillä on kiinteä parlamenttien välinen yhteistyö ja vapaa kulku yli rajojen sekä työmarkkinoiden osalta että muuten kansalaisia koskien. Kysymys on pohjoismaisesta kansalaisuudesta, jota tämä lakiehdotus käsitteenä tavallaan vie eteenpäin.

Muille ulkomaalaisille lakiehdotus asettaa edelleen esteen sellaisten yhdistysten kohdalla, joiden tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, siis poliittiseen yhdistykseen kuulumiselle. Tätä asiaa useat edustajat täällä kritisoivat jopa näkemykseni mukaan edustamansa ryhmän virallisesta linjasta poiketen. Tähän kansanedustajalla toki on oikeus. He näkivät, että Keski-Afrikan tasavallasta saapuneella bušmannilla pitäisi heti maahan saavuttuaan olla oikeus osallistua poliittiseen toimintaan siitä huolimatta, onko hänellä edes pyrkimystä hankkia maan kansalaisuutta vai ei. Ajatuksensa tueksi jotkut edustajat vetosivat jopa edesmenneisiin filosofiin ja humanisteihin tavalta, joka sai minutkin, vanhan tukkijätkän, kavaamaan esille nenäliinani kyynelten pyyhkimiseksi. Erityisen suuresti liikutuin ed. Rynäsén puheenvuorosta hänen vedottuaan Muurmanin aatteisiin. (Min. Louekoski: Hän on Tukholmassa!) — Peter vai? — Minä kysyn: Mitä tekemistä Keski-Afrikan tasavallan kansalaisella on Suomen poliittisessa toiminnassa, vaikka hän kohta asuisikin Kärämäen kunnassa ja pitäisi sitä kotipaikkanaan? Minä vastaan: Ei mitään, ei niin kauan, kunnes hänet on halunsa ja pyrkimyksensä mukaisesti hyväksytty maan kansalaiseksi, eikä silloinkaan ministerinpalille saakka. Perusteena tähän on se, että hänellä ja meillä suomalaisilla ei ole mitään yhteistä kult-

tuuriperintöä eikä pitkäaikaisen kanssakäymisen kautta syntynyttä tapaa ajatella saman suuntaisesti ja pyrkiä tiettyihin yhteisiin päämääriin, kuten on Pohjoismaiden kansalaisilla. Käsite maailmankansalainen on kovin kaukainen ajatus ja liittyy muokalaisspassien sanavarastoon.

Arvoisa puhemies! Yhdistyslain 10 ja 35 §:n sisältö, joita olen valiokunnassa itse ollut hyväksymässä, on viety lakiehdotuksessa äärimmilleen ulkomaalaista suosivaan suuntaan. On oletettavissa, että jo tämän lainsäädännön kautta, joka sallii ulkomaalaisille oikeuden yhdistyksen perustamiseen, tulee syntymään tiettyjä vaikeuksia. Nämä vaikeudet saattavat syntyä esimerkiksi uskonasiain levittämiseen liittyvän yhdistystoiminnan kautta. Rehelliisiin periaatteisiin perustuva sananviljely on hyvästä, mutta entäs sitten, kun tulevat ulkomaiset saarnamiehet ainoana tarkoituksenaan markkojen nyhtäminen ensin puhumalla sielunhätään saatetuilta kansalaisilta? Siinä on kysymys jo kokonaan toisesta asiasta. Perustetaan yhdistys, joka myy taivasosuuksia hyväuskoisten kansalaisten ostettavaksi, niin kuin tänä päivänä tietysti tapahtuu jo kotimaan tekijöiden toimesta. Tämän rahansaalistuskeinon ovat siis keksineet jo jäykät suomalaiset, niin miksi eivät sitä sitten käyttäisi ulkomaalaiset porttien nyt avautuessa tämän tyyppiseen yhdistystoimintaan? Billy Grahamin tapaisia evankelistoja löytyy. Hän ehkä oli vilpittömän sananviljelijä. Sitä en tiedä, mutta jo tänä päivänä esimerkiksi amerikkalaisten saarnamiesten tunkeutuminen eri maihin, missä lainsäädäntö tällaisen sallii yhdistystoiminnan muodossa, on osoittautunut hyvin hankalaksi asiaksi.

Ulkomaalaisten asemaa on maassamme viime vuosina myös tämän eduskunnan aikana parannettu monella tavalla esimerkiksi oikeusturvan ja sosiaaliturvan suhteen siten, että sosiaaliturvan osalta tietty osa heistä on huomattavasti paremmassa asemassa kuin omat kansalaisemme. Ulkomaalaisten asema vastaa Suomessa riittäväällä tavalla kansainvälisen kanssakäymisen vaatimuksia kuten perustuslakivaliokunta on todennut ja lakivaliokunta mietinnössään sen perusteella kohdan Ulkomaalaisten asema ensimmäisessä kappaleessa lausunut. Näin on oikein, sillä niille ulkomaalaisille, jotka tänne laillisesti tulevat, jotka tänne hyväksytään vastaanotettavaksi, pitää järjestää samanlaiset keski-vertoiset olosuhteet kuin meillä suomalaisilla on lukuunottamatta osallistumista poliittiseen toi-

mintaan, mutta ei parempia olosuhteita kuten on tänä päivänä käynyt ja tämän suuntauksen mukaan käymässä. Tänne asettuvan ulkomaalaisen tulee otsansa hiessä hankkia leipänsä, maksaa asuntovelkansa kuten omat kansalaiset ja kärsiä samat ongelmat päivähoitopaikkojen suhteen kuin on kotimaan, Suomen, kansalaisilla. Sellaisilla, esimerkiksi pakolaisilla, jotka ovat hylänneet oman maansa poliittisten ristiriitojen jälkeen ja lähteneet etsimään kultakaivosta, ei ole oikeutta enempään kuin Suomen kansalaisilla.

Lakivaliokunnan mietintöön kohtaan Ulkomaalaisten asema edellä hyväksymäni ensimmäisen kappaleen jälkeen on ruotsalaisen kansanpuolueen taholta juntattu äänestyksen jälkeen pontteen päättävä perustelulausuma, jossa hallitusta patistetaan ryhtymään jälleen laajoihin toimiin ulkomaalaisten aseman kohentamiseksi. Näin siitä huolimatta, että hallituksen tiedetään valmistelevan eräitä muutoksia ulkomaalaislakiin ja siitä huolimatta, että tällaisia ponsia ei täällä eduskunnassa ole ollut tapana hyväksyä omienkaan kansalaisten aseman parantamiseksi sen paremmin perusturvan osalta kuin asutuskysymyksenkään liittyen, niin kuin varmasti täällä hyvin muistamme. Tätä perusteetonta ja omia kansalaisia loukkaavaa lausumaa koskien olen yhdessä kristillisen liiton edustajien kanssa jättänyt vastalauseen.

Arvoisa puhemies! Erityisesti ruotsalaisen kansanpuolueen eri toimenpiteistä ei voi tulla muuhun tuloksen kuin, että heidän tarkoituksenaan on Ruotsin malliin ja tohtori Korhosen varoituksista piittaamatta saada meillä aikaan ulkomaalaisten ja siihen liittyen pakolaisten tulo, jotta Öhmanin tavaratalo toteutuisi myös meillä ja jotta he voisivat kasvattaa ääniosuuttaan sen jälkeen, kun kaikki maailmankansalaiset on saatu kelpollisiksi poliittiseen toimintaan. Samanlaiset ajatukset uskon olevan kommunisteilla, mutta kolmen suurimman puolueen kantaa en voi käsittää. Tosin Suomen keskustan puheenjohtaja Väyrynen on hiljattain yhtynyt tohtori Korhosen näkemyksiin samoin kuin puheenjohtaja Paasion muistan lausuneen jotakin hillityn linjan puolesta joitakin aikoja sitten. Minä en pyri puheenjohtaja Väyrysen näkemyksiä tässä selvittämään enkä siihen pystykään. En ole niihin sen enemmälti tutustunutkaan. Puhun vain sen otsikon mukaisesti, mitä olen hänen lausumastaan nähnyt.

Eräillä keskustan kansanedustajilla näyttää olevan kuitenkin toinen linja, sillä juuri he it-

kettivät minua ensimmäisessä käsittelyssä vetoamalla näihin suuriin humanisteihin, Muurmaneihin ja muihin.

Kaikki ulkomaalaistulvan aikaansaamiseksi asetetut houkutukset ovat maan edun vastaisia. Me olemme pieni kansa, joka on arka omasta identiteetistään, ja me emme hyväksy merkittävien eri kulttuuriin kuuluvien vähemmistöjen läsnäoloa ilman sisäisiä häiriöitä. Siitä on olemassa selviä esimerkkejä. Evakkokarjalaiset, samaan kulttuuriin ainakin suurelta osin kuuluneet, olivat todellisia pakolaisia omasta maasta. Otettiinko heidät aikanaan vastaan yhteisen leivän ääreen suurella mielihyvällä? Mitä mahtavat sellaiset muistella, jotka elivät siihen aikaan? Tähän asiaan ei kannata edes vastata. Se on kansallinen häpeä. Entä sitten mustalaisväestö, joka on ollut täällä vuosisatoja, 1500-luvulta saakka? Kun karjalaisväestön kanssa sentään opittiin tulemaan toimeen suhteellisen pienessä ajassa, pienikin kipinä saattaa räjäyttää rotuvihan mustalaisväestön suuntaan Orimattilan malliin vielä tänäkin päivänä. Mistä syystä? Siitä syystä, että he ovat eri kulttuuria, jonka ulkoiset tunnusmerkit he ovat sitkeästi säilyttäneet aivan samalla tavoin kuin tähän maahan mahdollisesti ulkomaalaistulvan mukana kehittyvät kansanosat säilyttävät omat ulkoiset kulttuuripiirteensä. Sama mutta vielä pahempi on ongelma, jos meille muodostetaan jokin uusi merkittävä vähemmistö huonosti hoidetun ulkomaalaispolitiikan kautta, ja erityisesti jos sen olosuhteet muodostuvat omia kansalaisia paremmiksi. Silloin alkavat kettingit ja nyrkit heilua, ja se on sisäinen häiriö.

Arvoisa puhemies! Edellä selvitetystä syystä en voi olla tukemassa sellaisia toimenpiteitä ja perustelulausumia, joiden tarkoituksena on kansallisen edun loukkaaminen tai joka loukkaaminen ainakin välttämättömänä oheisena liittyä näihin pyrkimyksiin. Tiedän varsin hyvin, että kun kolmannessa käsittelyssä esitän mainitsemieni kahden kappaleen ja ponnen poistamista mietinnöstä, tulen ja tulemmme häviämään äänestyksen. Siitä huolimatta olen varma, että kovin monet kansanedustajat painavat nappia oman kantansa vastaisesti ja ryhmäkurin alistamina.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministerin poliittisen avustajan Keijo Korhosen lemmikkieläin ed. Aittoniemi sekoitti ymmärtääkseni käsitteitä, kun hän puhui bušmanneista ja Keski-Afrikan tasa-

vallasta. Olen ymmärtänyt, että busšmanneja on Etelä-Afrikan tasavallassa, joka varmaankin ed. Aittoniemelle olisi ihannevaltio, mitä tulee yhdistyslain säätämiseen Suomessa.

Tässä yhteydessä haluan vain todeta, että Keski-Afrikan tasavallan entinen keisari Bokasa oli varmaankin kunnan mies ed. Aittoniemen rasismiin verrattuna.

Toinen varapuhemies: Huomautan ed. Seppäselle, että edustajista tulee käyttää valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n edellyttämää puhetapaa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä Suomi ja sen asukkaat voidaan ehkä nähdä siinäkin valossa kuin ed. Aittoniemi on heidät nähnyt. Mutta jos kuvaus on se, jonka ed. Aittoniemi tässä esitteli, niin minusta kuitenkin johtopäätös on väärä. Jos tuo kuvaus on oikea, niin tässä maassa on korkein aika tehdä juuri niin kuin valiokunnan enemmistökön on nähnyt olevan asianlaita eli-  
kä avata sielujamme, mieliämme ja käyttäytymistämme niitä samanlaisia ihmisiä kohtaan, joita mekin olemme, vaikka he eivät edustaisikaan suomalaista rotua sellaisena kuin me ed. Aittoniemen kanssa sitä edustamme täällä ja nyt.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppäselle huomautan, että sikäli kuin tiedän, busšmanneja asuu myös Keski-Afrikan tasavallassa, tosin pakolaisina.

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Tämän asian aikaisemmissa käsittelyvaiheissa olen yrittänyt pyytää edustajilta, että keskittyttäisiin yhdistyslain tärkeisiin uudistusperiaatteisiin. Mutta tämänkin keskustelun alku näyttää menevän tuonne maantieteen puolelle. Olisi erittäin hyvä, jos tässä keskustelussa nyt puhuttaisiin niistä pääperiaatteista — toivomus saattaa tietenkin olla aivan turha — joita yhdistyslaissa on tarkoitus uudistaa.

Hallituksessa on ulkomaalaisten osallistumisesta yhdistystoimintaan jo käynnistetty lainvalmistelu tavoitteena saattaa eduskunnan käsittelyyn vielä tämän kevään aikana ulkomaan kansalaisten oikeuksia koskeva esityskokonaisuus.

Tässä yhteydessä voimme todeta, että vielä tämän kevään aikana ed. Aittoniemen kaipaama keskustelu voidaan sitten käydä siitä asia-

ryhmästä, joka nyt näyttää hallitsevan pääasiassa aivan muita asioita koskevan esityksen käsittelyä.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Yhdistyslain muutos on lopultakin saatu toiseen, ratkaisevaan käsittelyyn. Aika näyttää kuitenkin jo kulkeneen tämän uudistuksen ohi. Valiokunnassa tuotiinkin esiin opposition taholta ja myös asiantuntijain mielipiteissä se tosiasia, että korjauksiin olisi pitänyt riittää enemmän halua. Nähtävästi hallituksen esityksiä jatkuvasti myötäilevät hallituspuolueiden edustajat eivät suosi korjauksia silloinkaan, vaikka he tietävät ne välttämättömiksi. Tosin yhdistyslakiin tehtiin parannuksia. Se onkin todettava myönteisenä tosiasiana.

Kuitenkaan nyt jo ajankohtainen ja nopeasti vielä ajankohtaisemmaksi tuleva ulkomaalaisia koskeva muutosesitys ei saanut riittävää kannatusta valiokunnassa, (Min. Louekoski: Se oli hyvä!) joten sitä koskevaan kohtaan on tehty muutosehdotuksia.

Ed. Aittoniemi on oma lukunsa näissäkin asioissa. Hän ei olisi sallinut mitään uudistuksia, ehkä olisi mieluummin mennyt taaksepäin eräissä kohdin.

Asiantuntijoina valiokunnassa olivat mm. Suomen ulkomaalaisyhdistyksen edustajat, jotka totesivat uudistuksen myönteisten kohtien olevan tervetulleita, mutta olivat huolestuneita siitä, että ulkomaalaisten poliittisia oikeuksia ei vieläkaan Suomessa tunnusteta pohjoismaisen käytännön mukaisesti, mikä tulee esille hallituksen esityksen 10 ja 35 §:stä.

Ulkomaalaisten rajaaminen valtiollisiin asioihin vaikuttamisen ulkopuolelle on erittäin ongelmallista, kun on kysymys esimerkiksi rauhanjärjestöistä tai nuorisojärjestöistä. Myös kunnallisella tasolla toimivat järjestöt ja yhteisöt voisivat hyvin ottaa mukaan pysyvästi Suomessa asuvia ulkomaalaisia, muitakin kuin pohjoismaalaisia.

On huolestuttavaa, miksi tämä pieni Suomessa asuva ulkomaalaisten ryhmä täytyy pitää ulkopuolella. Suomi on menossa Euroopan yhteisöön torvet soiden ja huolta kantamatta, (Ed. Nieminen: Kyllä me huolta kannamme!) mutta kun tullaan sellaiselle inhimilliselle tasolle, että pitäisi nähdä laajemmin ja tunnustaa vieraassa maassa syntynyt naapuri samanarvoiseksi, niin jo löytyy esteitä. Mistään todellisesta huolesta tai pelosta ei tässä ole kysymys, vaan pysähtyneisyydestä. Miksi juuri suomalaiset ovat niin

hitaasti kehitystä seuraamassa, kun toisaalta kuitenkin pyritään vaikuttamaan vähän joka maailman kolkassa, ellei muuten niin kauppaa käymällä ja voittoja keräämällä? Hyöty otetaan, mutta mitään ei annettaisi vastapainoksi. Euroopan neuvosto tulee sanomaan pian oman painavan sanansa näihin suomalaisten erikoisuuksiin — toivottavasti.

Omituiselta tämä hätävarjelu tuntuu siitäkin syystä, että Suomen ulkomaalaisyhteisö on Euroopan pienimpiä, joten kantaväestön suojelu ei tunnu uskottavalta perustelulta.

Suomi on hyväksynyt ainakin muodollisesti Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan ja eräät muut sopimukset. Muodollistahan sen täytyy olla, koska käytännössä ei toteuteta näiden sopimusten henkeä eikä kirjainta, ei kumpakaan. Ei tarvitse kaukaa etsiä sitä vakavaa ja Suomelle häpeäksi olevaa tosiasiaa, että täältä löytyy jyrkkiä ja kielteisiä mielipiteitä jopa kaikkeen kansainvälisyyden lisäämiseen, jos kysymykseen tulee esimerkiksi pakolaisten määrän lisääminen tai avustukset. Siitäkin ovat vastuussa juuri ne piirit, jotka valmistelevat Suomen lainsäädäntöä niiltä kohdin, joka koskee ulkomaalaisten kohtelua. Miten kansalaisten mielipiteet voisivat olla toisenlaisia kuin lainsäädäntö, koska lakeja laativat tai ainakin niitä lukkoon lyövät kansan valitsevat edustajat? Kansalaiset ovat sittenkin niin lainkuuliaisia, että he seuraavat korkeammalta ohjausta naisäkin asioissa. Turha on sitten ihmetellä, mistä nuo asenteet syntyvät.

Suomi on yhdistysten luvattu maa ja yhdistyslaissa on hyvin tiukat määräykset, jotka rajaavat ulkomaalaiset yhdistysten ulkopuolelle. On selvää, että juuri yhdistyslait ovat kasvattaneet vihamielisen ja kielteisen yleisen mielipiteen. Näin uskallan sanoa. Tämä on käytännössä koettu. Mistään muualta se ei olisi voinut tulla niin yleiseksi kuin juuri tuosta taantumuksellisesta lainsäädännöstä. Jos tuollaisen lain syntyminen onkin ollut mahdollista joskus, lähes vuosisata sitten, on tilanne nyt jo niin ratkaisevasti muuttunut, että tarvitaan kokonaan toisenlaista ajattelua ja suhtautumista. Siihen velvoittavat nimenomaan Suomen tekemät kansainväliset sopimuksetkin, mutta ennen muuta ajankohtainen pyrkimys päästä mukaan laajempaan kansainväliseen yhteistyöhön. Ehkä tarvitaan vielä valitukset aikanaan Euroopan neuvostoon, ellei järki ala toimia ja lainsäädäntömme muuttua nykyaikaisemmaksi.

Lainsäädännön uudistusten myötä olisi mah-

dollista nopeammin muuttaa sitä vallitsevaa asenteellisuutta, johon törmää lehtien palstoilla, radion ja television haastatteluissa ja yleisönosastoissa, jotka kertovat pakolaisvihasta ja kaiken kansainvälisen tuen kieltämisestä. Se ei suinkaan ole kunniaksi tälle maalle ja kansalle. Se antaa kuvan todella sellaisista metsäläisistä, jotka aikoinaan lähtivät tappamaan yläjuoksulle tullutta naapuria, kun vesi toi lastun tullessaan viestinä, että naapuri on nyt tullut lähelle.

Suomen eduskunnalla on tänä päivänä vastuuta osoittaa, että maailma muuttuu, ja se voidaan osoittaa myös lainsäädännöllä. Jotta todella voitaisiin edetä, olen jättänyt valiokunnan mietintöön vastalauseen. Sen lisäksi yhdyin II vastalauseessa esitettyihin muutosesityksiin.

Haluan kiinnittää huomiota valiokunnan enemmistön omaksumaan kantaan yhdistyksen muuttamisesta ns. ulkomaalaisyhdistykseksi. Tätä käsittelevät yhdistyslakiehdotuksen 10 §:n 3 momentti sekä 27 §:n 1 momentin 3 kohta.

Työnantajien ja poliittisen oikeiston taholla ollaan tällä hetkellä varsin halukkaasti esittämässä halvan vierastyövoiman maahantuonnin toteuttamista. Nämä tahot eivät kuitenkaan tällaista vaatimusta esittäessään ole valmiita turvaamaan kaikille maassamme asuville ihmisille yhtäläisiä ihmisoikeuksia kuten esimerkiksi käsiteltävänä olevaa oikeutta täyteen yhdistymisvapauteen. Yhdistymisvapautta ei tule rajoittaa tai estää lainsäädäntöön sisältyvillä määräyksillä tarpeettomasti minkään maassamme vakituisesti asuvan väestöryhmän osalta.

Valiokunnan enemmistön hyväksymässä muodossa lain 10 §:n 3 momentti edellyttää, että jos perustetun yhdistyksen jäsenkunnasta enemmän kuin kolmasosa tulisi olemaan ulkomaalaisia, tällainen tilanteen muutos jäsenkunnassa edellyttäisi sääntöjen muuttamista. Valiokunnan enemmistön hyväksymässä muodossa lakiehdotuksen 27 §:n 1 momentin 3) kohdan mukaan sääntömuutoksen toteuttaminen puolestaan edellyttäisi kolmea neljäsosaa äänestyksessä annetuista äänistä. Suomalaisen yhdistyksen muuttamista ns. ulkomaalaisyhdistykseksi on tällä tavoin tarpeetonta rajoittaa korkealla määräenemmistövaatimuksella. Esimerkiksi maassa vakituisesti asuvien ulkomaalaisten vierastyöntekijöiden yhdistystoiminnan turvaaminen edellyttää, ettei yhdistyslakiimme sisällytetä tällaista rajoittavaa mekanismia.

On välttämätöntä pohtia tätä asiaa. Toivon, että 27 §:ä koskeva ehdotuksemme otetaan huo-

mioon. Siksi ehdotan, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otetaan III vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Oikeusministeri **Louekoski**: Puhemies! Minkä kirjoitin, sen kirjoitin, on kai sanottava ed. Jokisen puheenvuoron jälkeen. Tämän käsiteltävänä olevan lain määränä on tulla voimaan ensi vuoden alusta, ja sitä ennen eduskunnalla on tilaisuus käsitellä ulkomaalaisten oikeutta kuulua suomalaisiin yhdistyksiin hallituksen valmisteleman esityksen pohjalta niin, että sekin esitys on saatavissa voimaan ensi vuoden alusta. Turha tässä keskustelussa on ihmetellä sitä, miksi nyt ei jollakin pienellä niksausuksella saatu tätä lakia sellaiseksi, joka täyttää kaikki täällä heränneet uudet vaatimukset. Se on mahdollonta siitä syystä, että tällainen täällä vaadittu ulkomaan kansalaisten yhdistykseen ja puolueeseen kuulumisoikeus täysipainoisesti toteutettuna edellyttää useiden lakien muutoksia, ja ne ehditään tehdä (Ed. Virolainen: Jos halutaan!) ennen kuin nyt käsiteltävänä oleva laki... — jos niin halutaan, ed. Virolainen, jos niin halutaan, aivan oikein. — Me ehdimme tekemään ne muutokset ennen kuin nyt täällä käsiteltävänä oleva laki tulee voimaan.

Ed. **Pokka** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jokisen puheenvuoron johdosta ajattelin antaa periaatteellisen tukeni ministeri Louekoskelle. Hän on mielestäni puhunut järkeä siinä, että nyt ei ole kysymys ulkomaalaislaista vaan yhdistyslaista. (Min. Louekoski: Eikä pakolaisista!) Sen sijaan jonkin verran hämmennystä herättää ministerin äskenkin käyttämät puheenvuorot siitä, että yhdistyslakiinkin oltaisiin kuitenkin tekemässä muutoksia aivan lähiaikoina ulkomaalaisten aseman parantamiseksi. Miksi näitä esityksiä ei voitu käsitellä tässä samassa yhteydessä?

Muutoin kyllä ihmettelen sekä ed. Jokisen että tämän keskustelun aikaisempia puheenvuoroja ulkomaalaisasioista. Mielestäni tässä sekoitetaan aika paljon termejä. On eri asia keskustella niistä ulkomaalaisista, jotka jo asuvat Suomessa ja heidän oikeusasemastaan kuin pakolaisista tai ihan vierastyövoimasta tai ulkomaalaisista, jotka ovat ehkä tänne tulemassa. Täällä kaikki termit sekoittuvat ihanassa sekamelskassa toisiinsa ja ollaan yleensä ulkomaalaisten kannalla, vaikka ymmärtäisin, että suomalaisetkin, jotka mielestäni ovat liberalisoineet kantaansa, suhtautuvat hieman tarkemmin

tähän asiaan. En oikein ymmärrä, mitä erikoisen suurta ihannoimista eurooppalaisessa ulkomaalaispolitiikassa erityisesti Suomen kannalta on. Tietääkseni aika monessa Euroopan maassa on kahdenlaisia ihmisiä, a- ja b-luokan kansalaisia, ja ulkomaalaiset ovat nimenomaan b-luokan ihmisiä, joille ei anneta samanlaista esimerkiksi sosiaaliturvaa kuin oman maan ihmisille yleensä. Tässä asiassa kannattaisi hiukan tarkemmin miettiä, mistä puhutaan. Tämä tällaisena sivukaneettina.

Ed. **Jokinen** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli erittäin miellyttävää kuulla ministeri Louekosken lupaus, että todella asiaan paneudutaan ja se tullaan hoitamaan lähitulevaisuudessa. Kun on tottunut tässä talossa siihen, että aina ei lupauksiin voi luottaa, on pakko olla epäileväinen niin kauan, kunnes esitys todella tulee. Se olisi tärkeätä. Minä olen nyt ed. Pokan puheenvuoron johdosta hämmästynyt, koska heidän edustajansa valiokunnissa olivat toisella linjalla kuin ed. Pokka tässä yhteydessä. Epäilyihin jatkossakin on ilmeisesti syytä.

Ed. **Paloheimo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiasta voidaan tietysti periaatteellisella tasolla olla hyvin monta mieltä. Haluan kiinnittää nyt huomiota eräaseen pieneen tekniseen yksityiskohtaan, johon kiinnitin huomiota jo lain ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Se on se, että jos laki hyväksyttäisiin vastalauseeseen esittämässä muodossa eli sen 10 §:n 2 momentti jätettäisiin pois, silloin suomalaiseen puolueeseen voisi kuulua, ei ainoastaan sellainen ulkomaalainen, joka on asunut pitemmän aikaa Suomessa, vaan myös sellainen, joka on asunut vain lyhyen aikaa Suomessa, ja myös sellainen, joka ei sillä hetkellä asu ollenkaan Suomessa. Tämän minä sanoin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä.

Nyt minä haluan lisätä tähän listaan vielä, että jos laki hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena, silloin suomalaiseen poliittiseen puolueeseen saisi myös kuulua sellainen ulkomaalainen, joka ei koskaan ole edes käynyt Suomessa. Mielestäni tämä on sellainen tekninen pikkuvirhe, joka kannattaisi ottaa huomioon, kun asiaa edelleen käsitellään.

Oikeusministeri **Louekoski**: Herra puhemies! Minäkin lyön vähän vielä löylyä lisää. Jos vastalauseiden perusteella ja tässä hurmok-

sessä nyt mentäisiin muuttamaan hallituksen esitystä sinänsä aivan oikeiden periaatteiden hyväksymiseksi, saataisiin aikaan todellinen sotku. Nimittäin jos nyt hyväksyttäisiin mahdollisuus ilman kunnollista lainvalmistelua ulkomaan kansalaiselle, oikeus, kuulua suomalaiseseen puolueeseen, se merkitsisi mm. sitä, että ulkomaalaiset voisivat Suomessa perustaa ikiooman puolueen, kuitenkin sellaisen puolueen, joka ei saisi asettaa ehdokkaita vaaleihin. Mikä se sellainen puolue on? Se ei sovi lainkaan meikäläiseen valtioajatteluun.

Muun muassa tästä yksinkertaisesta syystä on aivan välttämätöntä, että tällaisissa periaatteellisissa ja tärkeissä asioissa suoritetaan kunnollinen lainvalmistelu ja jätetään turha vaahtoaminen tuonnemmaksi. Nyt on kysymys yhdistyslain monien muiden kauan uudistusta odottaneiden periaatteiden toteuttamisesta. Toteutetaan se, ja käsitellään ulkomaalaiskysymykset tämän vuoden aikana rauhallisesti lainvalmistelun perusteella hieman myöhemmin.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean ministeri Louekosken puheenvuoroon sen verran, että aika, jolloin nyt käsitellyssä oleva laki tuli voimaan — vanha laki on hyväksytty 1919 — oli todella kokonaan toisenlainen kuin meidän aikakautemme. On varmaa, että vielä tällä vuosituhannella nähdään muutokset meidän ehdotuksemme mukaan laajemmin oikeutettuina kuin tämän päivän oikeusministeri näkee. Meidän jälkeemme tulevat varmasti ne, jotka näkevät avarammin ja näkevät toisella tavalla. Me olemme näkemässä eteenpäin tulevan eikä taaksepäin tulevan ajan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin olen huolestunut siitä, että keskustelu pyörii näin kapealla alalla. Olin huolestunut siitä jo oman puheenvuoroni alussa, mutta tuntuu aivan selvästi siltä, että kovia paineita on asiasta puhua, kun kukaan ei pääse ylös siitä urasta, jonka minä äsken voimakkaalla kuokalla vedin urautuneena nimenomaan ulkomaalaiskysymykseen. Kaikki asiat pyörivät nyt vain sen ympärillä. Olen aivan samaa mieltä kuin ministeri Louekoski, että pitäisi päästä tuosta urasta nyt ylös.

Mutta erään asian ministeri Louekosken puheenvuorosta nappasin, ja se on se, että hänen näkemyksensä mukaan tulevaisuudessa pitää olla mahdollisuus, että ulkomaalaiset perustavat todella Suomessa puolueen, joka osallistuu

myös vaaleihin, ja tämä on tulevaisuuden tähtäin. Miten sitten käy, kun tohtori Korhosen esittämät — tai en muista, onko hän esittänyt niitä lukuja — mutta puhutaan, että täällä on puolitoista miljoonaa ulkomaalaista tietyssä ajankohdassa. Tämä ulkomaalaisten puolue vaikuttaa silloin sen, että mikään muu puolue ei Suomessa hoida asioita vaan ulkomaalaiset ovat ottaneet Suomen haltuunsa juuri tätäkin tietä, kun he tulevat ottamaan jo aikaisemmin muuta kautta, jos heille ei lyödä sulkua eteen. Mutta tällaisen systeemin mukaan, jossa heille annetaan vielä mahdollisuus muodostaa puolue, joka osallistuu vaaleihin, silloinhan kaikki on menetetty. Saamme lähteä vipsimään Viron puolelle vaalien aikana.

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Minä vain totean lyhyesti, jottei kenellekään muulle jää väärää käsitystä, että minun puheenvuoroni tulkinta ed. Aittoniemen taholta oli perin juurin väärä.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Yhdistyslain uudistaminen on ollut pitkään valmisteilla. Nyt toisessa käsitellyssä oleva yhdistyslakiehdotus tulee korvaamaan vuodelta 1919 voimassa olevan yhdistyslakimme. Uudistuksen tavoitteena on ollut saattaa yhdistymisvapautta säätelävä laki tämän päivän vaatimuksia vastaavaksi. Oikeusministeriö ja ministeri Louekoski ovat kiitettävällä tavalla hoitaneet uudistustyön valmistelun loppuvaihetta myös valiokuntakäsittelyn aikana. Laajassa ja perusteellisessa valmistelutyössä ollut lakiehdotus vastaa soveltamisalaltaan nykyistä. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä, jotka mahdollistaisivat yhdistysten sulautumisen. Eräiltä tahoilta näihinkin säännöksiin on ilmaistu olevan tarvetta. Niinpä valiokunta myös edellytti, että yhdistysten sulautumista koskevat kysymykset selvitetään ja tarvittaessa annetaan asiaa koskeva lakiehdotus.

Myönteisenä on nähtävä, että yhdistysten käyttöön tulee nykyistä monipuolisempi mahdollisuus päätöksentekotapojen käyttöön. Myös jäsenäänestyksen käyttö itse päätöksenteossa tulee mahdolliseksi. Hallitus toteaa esityksessään, että tarkoituksena on helpottaa suhteelliseen vaaliin siirtymistä. Ehdotuksen 28 §:ään lakivaliokunta teki korjauksen, joka mahdollistaa kokouksessa suoritettavan vaalitavan määräämisen enemmistövaalitavasta poikkeavaksi yhdistyksen säännöissä. Suhteellisen vaalitavan käyttö jää kuitenkin riippumaan enemmistön kannasta.

Keskustan valiokuntaryhmä katsoo mietintöön sisältyvässä vastalauseessaan, että esitetty menettely ei takaa riittävästi kansanvaltaisuuden toteutumista ja vähemmistön oikeuksia yhdistyksissä. Mielestämme vähemmistölle annettavaa oikeutta vaatia kokousvaali toimitettavaksi suhteellisenä vaalina voidaan pitää perusteltuna senkin vuoksi, että suhteellisuusperiaate vaaleissa on tarkoitettu toimimaan erityisesti vähemmistön huomioon ottamiseksi. Ehdotamme, että yhden kolmasosan jäsenvähemmistöllä pitäisi olla oikeus saada kokousvaali, joka muuten olisi enemmistövaali, toimitettavaksi suhteellisenä vaalina. Kokousvaalin pääsääntöksi olisi mielestämme sopivin menettely henkilökohtainen suhteellinen vaali, joka on käytännössä tunnetuin. Tämä menettely ei vaatisi myöskään etukäteisvalmistelua, kuten lista-vaali.

Lakiehdotuksen 27 §:ssä säädetään päätöksentekojärjestyksestä. Hallituksen esityksessä edellytetään, että sääntöjen muuttamista, yhdistyksen purkamista tai yhdistyksen omaisuuden pääosan luovuttamista koskevassa asiassa on päätös tehtävä kolmen neljäsosan enemmistöllä. Mielestämme tätä määräenemmistövaatimusta voitaisiin hieman lieventää, ja ehdotamme, että määräenemmistöksi näissä sinänsä yhdistyksen kannalta ratkaisevan tärkeissä asioissa riittäisi kahden kolmasosan enemmistö.

Arvoisa puhemies! Yhdistyslakiuudistus on kokonaisuudessaan merkittävä askel yhdistymisvapautta säätelevän lain nykyaikaistamiseksi. Valmistelu on tehty huolella. Myös lakivaliokunta teki perusteellista työtä, kuten valiokunnan mietintö monine harkittuine muutoksineen osoittaa. Mielestäni ehdotus jää kuitenkin puolitiheen vähemmistön aseman turvaamiseksi erityisesti suhteellisen vaalitavan käyttöönnoton osalta. Lainsäädännössämme vähemmistön aseman turvaaminen yhteisöissä ei sinänsä ole harvinaista. Näitä säännöksiä on esimerkiksi osakeyhtiölaissa.

Keskustan vastalauseessa todetaan lakiehdotuksen tuovan parannuksia myös Suomessa pysyvästi asuvien ulkomaalaisten yhteiskunnalliseen asemaan. Ehdotus antaa Suomessa vakinaisesti asuville pohjoismaalaisille mahdollisuuden osallistua myös sellaisten yhdistysten toimintaan, joiden tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen. Tämä on nähty myönteisenä askelena valmistautuussamme lisääntyvään kansainvälisyyteen ja avoimuuteen. Keskustan valiokuntaryhmä on kuitenkin YK:ssa

hyväksytyn ja Suomea sitovan kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti ehdottamassa, että yhdistyslaissa ei suljettaisi valtiollisiin asioihin vaikuttavien yhdistysten ulkopuolelle niitäkään maassamme pysyvästi asuvia ulkomaalaisia, jotka tulevat Pohjoismaiden ulkopuolelta.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin ensimmäisen lakiehdotuksen osalta lakivaliokunnan mietinnön II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Toisessa käsittelyssä on nyt hallituksen esitys n:o 64 vuoden 1988 valtiopäiviltä, joka koskee yhdistyslakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja. Nykyinen voimassa oleva laki yhdistyksistä on vuodelta 1919 eli noin 70 vuotta vanha, joten on jo aikakin saada tältä alalta uusi, nykyaikaa vastaava laki. Käsiteltävänä oleva lakiehdotus laajentaa monessa suhteessa yhdistysten toimintavapautta, ja voi sanoa myös, että kansanvaltaisuus tulee lisääntymään yhdistyksissä. Poikkeuksen tähän kansanvaltaisuuden lisäämiseen mielestäni hallituksen esityksessä tekevät ns. pitkät listat. Nehän päinvastoin suosivat niitä ryhmiä, joilla on eniten voimaa takanaan. Tältä osin lakivaliokunta onkin ottanut asiaan kantaa ja muuttanut hallituksen esityksen 29 §:ää. Muutetussa muodossaan kyseinen pykälä on mielestäni hyväksyttävissä.

Eräs mielenkiintoinen piirre mielestäni sisältyy lakivaliokunnan mietintöön, ja se on se, että lakivaliokunta on tehnyt pitkälti toistakymmentä muutosehdotusta hallituksen esitykseen. Tämä lienee yleensä ottaen aika harvinaista mutta osoittanee toisaalta, että lakivaliokunta on todella perehtynyt käsiteltäväänään olleeseen asiaan ja on halunnut tehdä omat puumerkkinsä asian tiimoilta.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä käytettiin runsaasti puheenvuoroja, joissa pääosin käsiteltiin vallan muita asioita kuin varsinaista yhdistyslakiehdotuksen sisältöä. Näin näyttää olevan laita tässä toisessakin käsittelyssä. Myös itse haluan osin jatkaa samalla linjalla. Olkoon se sitten vaikka saatteenä ja tiedoksi niistä kannanotoista ja mielipiteistä, mitä täällä on, silloin kun tänä vuonna käsitellään siellä virkamiestasolla näitä ulkomaalaisasioita. (Min. Louekoski: Täällä ne käsitellään!) — Mutta ne valmistellaan ja tuodaan hallituksen esityksenä. Niihin on hyvin vaikea, kuten on havaittu, valiokunnissa enää

puuttua, paitsi poikkeuksena nyt tämä yhdistyslaki. — Aiheen tähän on antanut lakivaliokunnan mietinnön yleisperusteluissa oleva kohta, jossa käsitellään ulkomaalaisten asemaa. Mietinnössä ensin todetaan se tosiasia, että yhdistyslakiehdotus vastaa ulkomaalaisia koskevien säännösten osalta niitä vähimmäisvaatimuksia, jotka kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus asettaa. Lisäksi mietinnössä todetaan, että Euroopan neuvostoon liittyminen ja sen ihmisoikeussopimuksen hyväksyminen ei tulisi antamaan aihetta yhdistyslakiehdotuksen tarkistamiseen. Nämä kannanotot ovat aivan oikeat. Näinhän asian tietenkin pitääkin olla, jos ja kun kerran halajamme tuonne maailman turuille. Tällöinhän lainsäädäntömme on ulkomaalaisten osalta vastattava niitä vaatimuksia, joita meille asetetaan.

Edellä olevien toteamusten jälkeen kahdessa seuraavassa kappaleessa kyllä mielestäni menään jo liian pitkälle, varsinkin kun lopussa edellytetään, että hallituksen tulee viivyttämättä käynnistää selvitystyö ja antaa eduskunnalle lakiesitys, jossa ulkomaalaisille annettaisiin lisämahdollisuuksia mm. yhdistystoimintaan. Eikö se jo riitä, kun tämäkin lakiehdotus täyttää kansainväliset vähimmäisvaatimukset?

Ulkomaalaisten osalta voi todeta, että heidän asemaansa on kyllä viime vuosina parannettu useaan otteeseen, kuten tässäkin käsittelyssä ja ensimmäisessä käsittelyssä on hyvin monen edustajan toimesta todettu. Eikä siinä mitään pahaa ole ollutkaan, sillä kyllähän heillekin on annettava samantasoiset elinolosuhteet ja oikeusturva kuin meille suomalaisillekin. Mutta tuntuu siltä, että näille ns. pakolaisille halutaan antaa tässä yhteiskunnassa jopa etuoikeutettu asema. Toisaalta on väitetty, etteivät nämä kaikki ole edes pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta annetun asetuksen edellyttämiä pakolaisia, vaan he ovat olleet pikemminkin siirtolaisia.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa on viime tiistaina puhuttu varsin pitkään lastenhoito-ongelmista. Edellisillä viikoilla puhuttiin runsaasti samoista ongelmista ja lisäksi asuntojen puutteesta. Tästä kaikki olivat samaa mieltä. Tilanne on tietenkin todella vaikea. Niihin asioihin on saatava pikaisesti parannusta. Siitä me kaikki olemme yksimielisiä. Eli tahtoa on, mutta miten on toteuttamisen laita? Se on asia erikseen. Toisaalta eräät tahot, jotka ovat todenneet tämän tilanteen nimenomaan näissä asioissa, vaativat ehdottomasti tänne lisää ns. pako-

laisia, vuodessa jopa tuhansia. On puhuttu inhimillisyydestä, solidaarisuudesta ja tasa-arvosta. Hyviä ja kannatettavia asioitahan ne kaikki ovat, mutta kyllä mielestäni tässäkin asiassa on oltava kohtuus, kun puhutaan pakolaiskiintiöiden nostamisesta Suomessa.

On muistettava, että kun pakolaisia tuodaan Suomeen, niin heille on myös järjestettävä asunnot, lastenhoito jne. Annetaanko heille sitten etuoikeutettu asema näissä asioissa ja täällä vakituisesti asuvat saavat väistyä ja taistella työttömyyden, asuntokurjuuden ja lastenhoito-ongelmien kanssa? Mielestäni näin ei voida menetellä.

Parhaiten pakolaisia voidaan auttaa kansainvälisten avustujajärjestöjen ja Kirkon ulkomaanavun kautta. Silloin apu menee perille tasapuolisesti oikeisiin kohteisiin. Lisäksi aktiivinen osallistuminen kansainvälisillä foorumeilla ja aktiivinen vaikuttaminen pakolaisia tuottavien valtioiden politiikkaan siten, ettei pakolaisvirtoja enää syntyisi, ovat niitä parhaita vaikutusmahdollisuuksia.

Eräänä perusteena on lisäksi esitetty, että pakolaisten ottamisella voitaisiin helpottaa tulevaa työvoimapulaa, kuten ed. Jokinen esimerkiksi. Hän käänsi sen kyllä oikeiston haluksi. Suomessa on kuitenkin tällä hetkellä pitkästi yli satatuhatta työttömää. Eikö ensin voitaisi järjestää työtä oman maan kansalaisille? Vasta sen jälkeen voitaisiin mielestäni esittää tuon suuntaisia kannanottoja, mikäli todellista työvoimapulaa esiintyisi. Mutta erityisesti on muistettava, että Ruotsissa on erittäin suuri joukko suomalaisia, jotka olisivat halukkaita muutamaan alkuperäiseen kotimaahansa, kunhan vain työpaikka, asunto ja lastenhoito saadaan järjesty-mään.

Arvoisa puhemies! Eiköhän sittenkin olisi pakolaisista puhuttaessa kaikkeinärkevintä se, että hoidetaan ensin kotimaassa työ-, asunto- ja lastenhoitoasiat kuntoon ja yritetään houkutella Ruotsissa olevia suomalaisia takaisin kotimaahansa ja järjestetään heille täällä edes siedettävät elinolosuhteet sekä autetaan ns. pakolaisia kansainvälisten avustujajärjestöjen kautta ja pidetään voimassa vain nykyinen pakolaiskiintiö.

Arvoisa puhemies! Kannatan lakivaliokunnan mietintöön sisältyvää ed. Aittoniemen vastalauseita asianomaisessa käsittelyssä.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä paheksun SMP:n edus-

tajien täällä käyttämiä puheenvuoroja. He käyttävät käsiteltävänä olevaa yhdistyslakia omien poliittisten, säälittävien tavoitteidensa esille nostamiseen pyrkien vain eduskunnan foorumia häpäisten käyttämään tilaisuutta hyväkseen.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On erittäin ilahduttavaa, että ed. Vistbacka toi esiin yhteiskunnassamme vakavasti ilmenevät ongelmat: asuntokysymykset, toimeentulokysymykset, työllisyyskysymykset kuin myös päivähoitokysymykset. Tässä käsiteltävänä olevassa asiassa on kyse kuitenkin muusta kuin pakolaisasiasta, kuten täällä edellä jo muun muassa ed. Pokka totesi. Kyse on yhdistyslaista ja siitä, millä tavoin maassamme pysyvästi asuvat ulkomaalaiset voivat osallistua yhdistyslain mukaisiin toimintoihin ja olla mukana ylipäättänsä yhdistystoiminnassa. Siis kyse on täällä jo pysyvästi asuvista.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On oikein hyvä, että tulee esille täälläkin, miten ed. Vistbacka käyttäytyi ajatuksillaan valiokunnassakin. Hän tuo tähän seläiset asiat, jotka tähän nimenomaan eivät olennkaan kuulu. Kysymys on nimenomaan yhdistyslaista, sen laajentamisesta, että Suomessa asuvat ja Suomessa työtä tekevät, Suomen edistymiseen vaikuttavat ihmiset voisivat myös osallistua tähän yhdistystoimintaan. Siitä on kysymys tässä laissa, ja se pitäisi ed. Vistbackan tietää, joka on valiokunnassa joskus myös käynyt.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppäselle toteaisin, että en tiedä, kuinka paljon tässä nyt on häväisty eduskunnan arvovaltaa äskeisellä puheenvuorollani. Jätän sen jokaisen omaan harkintaan enkä halua ottaa esille mahdollisia huomautuksia, joita ed. Seppänen on myös tässä istunnossa saanut.

Mitä tulee sitten ed. Väistön tekemään huomautukseen, olisikin joskus mielenkiintoista kuulla, kuka on pysyvästi Suomessa asuva ulkomaalainen. Onko se sellainen henkilö, joka on ollut täällä päivän, vuoden, kaksi vuotta jne.? Keskustapuolueen edustajat eivät ole pystyneet kahdenkeskisessä keskustelussa minulle sanomaan, kuka on pysyvästi Suomessa oleva ulkomaalainen.

Arvoisa puhemies! Ed. Jokiselle toteaisin,

että en ole ollut lakivaliokunnassa silloin, kun tätä asiaa on käsitelty. Se korjattakoon.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Tämä yhdistyslain muutos vahvistaa huomattavasti suhteellisen vaalitavan käyttämistä yhdistysten sisäisessä päätöksenteossa, ja olkoon se hyvä asia.

Suhteellinen vaali voidaan kuitenkin toteuttaa hyvin monella tavalla. En ole oikein osannut yhtyä hallituksen esitykseen, en valiokunnan mietintöön enkä tästä asiasta keskustapuolueen tekemään vastalauseeseen; en hallituksen esitykseen sen takia, että se ottaa tärkeimpänä pitkät listat, en valiokunnan mietintöön sen takia, että se ei ota mitään kantaa mihinkään sääntöön, joka merkitsee sitä, että yhdistysten on pakko nyt muuttaa kaikkien sääntöjään ja kirjoittaa ne siihen. Se on epäkäytännöllistä. Olisi pitänyt priorisoida yhtä vaalitapaa. Enkä yhdy keskustapuolueen vastalauseeseen sen takia, että se edellyttää myös vaalilistojen muodostamista, joka tavallisessa yhdistyksessä — on nimittäin olemassa muitakin yhdistyksiä kuin sellaisia yhdistyksiä, joissa syntyy puoluepoliittisia ristiriitoja — pakottaa kokouksen jakautumaan kahteen tai kolmeen listaan. Tämä on normaalissa yhdistyskäytännössä hieman epäkäytännöllistä. Sen takia minusta tässä laissa olisi pitänyt priorisoida yhtä vaalitapaa, jotta yhdistysten sääntöjä ei pitäisi muuttaa, vaan että tämä laki automaattisesti sanoo, mitä tulee noudattaa, jos ei muuta mainita. Ja sen yhden vaalitavan pitäisi olla se menettely, jossa vaalilippuun kirjoitetaan niitten ehdokkaitten nimet, joita kannatetaan ja ensimmäinen niistä saa yhden äänen ja toinen puoli ääntä ja kolmas kolmasosaäänänen jne. Tämä ei pakota yhdistystä ikään kuin väkisin jakautumaan kahtia tai kolmeen osaan.

Sitten, arvoisa puhemies, ajattelin koetella oikeusministerin hermoja vielä ja puhua ulkomaalaiskysymyksestä, vaikka myönnänkin, että hänen esittämänsä tekniset ongelmat ovat painavia. Mutta koska täällä on kuitenkin esitetty näkemys siitä, että valiokunnan esittämä ponsi tulisi täällä hylätä ja antaa hallitukselle ohje olla antamatta tästä asiasta muutosta eduskunnalle, niin puhun nyt tästä kysymyksestä.

Oikeastaan ed. Aittoniemen, joka ei paikalla enää ole, esittämät näkemykset ulkomaalaispolitiikasta ovat mielestäni harkitsemattomia. Kyllä minä myönnän, että Keski-Euroopan

maissa on tehty erittäin vakavia virheitä, jotka ovat johtaneet hyvin ikäviin yhteiskunnallisiin yhteenottoihin ja sellaisen yhteiskunnallisen ilmapiiirin syntymiseen, mikä ei ole hyväksi. Mutta ed. Aittoniemi vaatii Suomea toistamaan samat virheet, joita on tehty Keski-Euroopan maissa, koska ongelmana on nimenomaan se, että tuotetaan maahan ulkomaalaisista koostuva alaluokka, joka on vailla yhteiskunnallisia oikeuksia, jolle saa maksaa minkälaista palkkaa tahansa, jolla ei ole sosiaaliturvaa eikä oikein mitään oikeuksia. Toivon, että suomalainen ulkomaalaispolitiikka lähtee siitä, että kaikki ne ulkomaalaiset, jotka tänne otetaan — en tässä yhteydessä ota kantaa siihen määrään — saavat täsmälleen samat oikeudet kuin suomalaiset. Se ei johda siihen, että tänne ryntäisi tavattoman paljon ulkomaalaisia, koska ulkomaalaisten tulo tänne riippuu aina siitä, kuinka paljon työnantajat haluavat heitä ottaa vastaan. Tämä vaatimus, että ulkomaalaisia kohdellaan kuin suomalaisia, saa aikaan sen, että työnantajat eivät halua ottaa heitä vastaan aivan yhtä paljon. Tässä mielessä ed. Aittoniemi kuvittelee, että ihmiset Etelä-Afrikasta lähtevät tänne matkustamaan sen takia, kun ovat kuulleet, että täällä saa liittyä puolueeseen. En usko, että se tähän asiaan paljon vaikuttaisi.

Sitten toisena kohtana haluaisin huomauttaa, kun hän puhui Etelä-Afrikasta kotoisin olevista bušmanneista, jotka ovat kerran joutuneet pakenemaan ilmeisesti Namibiasta tai Etelä-Afrikasta, että niitä ulkomaalaisia, joita täällä nyt ollaan pelaamassa pois suomalaisista yhdistyksistä, on pääsääntöisesti kahta tyyppiä: he joko ovat naimisissa suomalaisen kanssa tai he ovat syntyneet suomalaisista vanhemmista ja saaneet jonkin toisen maan kansalaisuuden oltuaan esim. Australiassa siirtolaisina ja palaavat nyt tänne takaisin. He tulevat tänne Australian kansalaisina eivätkä saa liittyä puolueeseen, vaikka ovat nimeltään Nieminen tai Mäkinen tai mikä tahansa.

Meillä esimerkiksi Vihreässä liitossa on tällainen tilanne. Meillä on Vihreän liiton liittosihteerinä Englannin kansalainen, suomalaisista vanhemmista syntynyt, joka saa kyllä toimia liittosihteerinä, mutta ei saa kuulua puolueeseen. Tämä on mielestämme erittäin epäkäytännöllistä ja täysin typerää.

Kolmanneksi kun sanotaan, että Suomen asiat eivät enää pysy suomalaisten käsissä, kun puolueitten paikallisosastoon saa liittyä ulkomaalaisia ihmisiä, niin tietysti on hyvä, että ihmiset

luottavat kansanvallan toimintaan ja ajattelevat, että puolueet todellakin johtavat tätä maata ja kansanvalta johtaa tätä maata. Aika paljon tässä luotetaan myös puolueiden demokratiaan, että puolueitten jäsenet johtaisivat puolueita. Minä luulen, että se, kuuluuko Säynätsalon SMP:n osastoon joku entinen australiansuomalainen vai ei, ei paljon uhkaa tämän maan suverenisuutta verrattuna esimerkiksi niihin integraatiokysymyksiin, joita täällä käsitellään, tai siihen, että jokin ulkomainen liikemiestyöryhmä suunnittelee Suomen liikennepolitiikkaa Tukholmasta käsin. Se vaikuttaa meidän kansalliseen päätöksentekoomme huomattavasti enemmän.

Sitten haluan huomauttaa, että tälläkään ei ole tarkoitus antaa ulkomaalaisille oikeutta osallistua vaaleihin. He saisivat tällä tavalla kyllä vaikuttaa siihen, keitä Suomen kansalaisia asetetaan vaaleissa ehdokkaiksi, mutta se ei ole vielä kovin voimakas tapa ohjata meidän yhteiskuntaamme.

Neljänneksi olen pettynyt, että eräaseen asiaan ei valiokuntavaiheessa tullut muutosta. Minusta pitäisi puhua tässä kieltopykalässä puolueista, ei yhdistyksistä, jotka yrittävät vaikuttaa valtiollisiin asioihin, koska puolueet on selkeästi määritelty toisin kuin yhdistykset, jotka aikovat vaikuttaa valtiollisiin asioihin, esimerkiksi verouudistukseen. Mitkähän kaikki yhdistykset ovat yrittäneet vaikuttaa verouudistukseen kirjelmillä, mielenosoituksilla, lakkoja järjestämällä tai tulopoliittisissa neuvotteluissa? Eivätkö ne kaikki pyri silloin vaikuttamaan valtiollisiin asioihin? Minusta valtiollisia asioita on aika paljon, ja sen takia tämä määritelmä on erittäin epämääräinen, kun laissa olevat määritelmät voisivat olla selkeitä. Kun tällä on tarkoitus tarkoittaa puolueita, niin miksei niitä kutsuta puolueiksi?

Sitten ed. Aittoniemi sanoi, että keskiafrikkalaiselle ei tule antaa täällä oikeutta vaikuttaa meidän yhteiskuntamme asioihin, koska hänen kulttuuripohjansa on niin erilainen, ettei löydy yhteistä pohjaa yhteiskunnalliselle ajattelulle. Herra puhemies, en tiedä, kummalta meistä pitäisi ottaa äänioikeus pois, ed. Aittoniemeltä vai minulta.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Soininvaaralle ilmoittaa, että ed. Aittoniemi ei suinkaan sanonut, että ed. Aittoniemen ja SMP:n linja on, että haluaisimme tänne halpaa työvoimaa ja voisimme maksaa sille mitä tahansa. Jollei vihreiden

edustaja tiedä, mikä meidän pakolaispolitiikkamme on, niin sehän on tämä 300—400:n kiintiö, ja tarkoituksenamme ei ole se, että tänne tuodaan yksistään terveitä henkilöitä, vaan Afrikasta ynnä muista maista pitäisi tuoda vaikeavammaisia ja pitää huolta, että todella tämäkin ryhmittymä tulee, kun pakolaiskiintiöitä täytetään. Olkaa hyvä, ed. Soininvaara, ja lukekaa tätä ed. Aittoniemen tekstiä pikkuisen paremmin.

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Kyllä porvaristo Suomessa tietysti kovasti pelkää sitä, että tänne tulee muita ihmisiä, kun kerran pelkää sellainen suuri valtio kuin USA:kin. Nimittäin USA:n viisumianomuksensa kysytään maahan aikovalta, onko suvussa mielenvikaisuutta tai kommunismia.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Jokisen tekemää pohjaehdotusta.

Ed. Pokka: Herra puhemies! Kannatan ed. Väistön tekemää ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

## 2) Ehdotus laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 83/1988 vp.  
Lakivaliokunnan mietintö n:o 1  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 luvun 2 ja 5 §, 2 luvun otsikko, 14 luvun 5 §, 14 luvun otsikko, 18 luvun 3 ja 8 §, 18 luvun otsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

## 3) Ehdotus laiksi Unkarin kanssa tehdyn sijoitusten suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 219/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

## 4) Ehdotus laiksi Amerikan yhdysvaltojen kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 154/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

## 5) Ehdotus laiksi Italian kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 155/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**6) Ehdotus laiksi Ranskan kanssa keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 156/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**7) Ehdotukset laiksi Saksan demokraattisen tasavallan kanssa oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta ja laiksi eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain muuttamisesta**

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 211/1988 vp.  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 7

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 7. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—4 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 5 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**8) Ehdotukset arvopaperimarkkinalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 157/1988 vp.  
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 8

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

**Yleiskeskustelu:**

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Me vihreät vastustimme sitä, että lailla sallitaan vakioiduilla optioilla ja futuureilla käytävä kauppa, ja olemme edelleen sitä mieltä, että tuo kieltä pitäisi toimeenpanna. Sen sijaan olemme sitä mieltä, että arvopaperimarkkinalaki on varsin tarpeellinen ja paikallaan, jopa kiireellinen. Meidän mielestämme pankkivaliokunnan olisi ollut syytä pitää paljon kovempaa kiirettä tässä asiassa kuin se on katsonut aiheelliseksi.

Näkemyksemme mukaan varsin olennaista on se, mitä toimintaperiaatteita noudatetaan arvopaperimarkkinoilla. Tässä on kaksi vaihtoehtoa: toinen on itesääätelyn vaihtoehto ja toinen on lakien avulla tapahtuva säätely.

Tarkastelen ensiksi omavalvontaista tai itesääätelymekanismia, aivan kuinka vain halutaan. Ihmettelen varsin retorisesti tässä yhteydessä, pystyykö nykyinen Suomen pörssikoneisto kehittämään eettisiä normejaan, jos sen moraali

on jo nyt päässyt repsahtamaan. Tarkennan: Jos yksi taho yrittäisi osoittaa korkeaa moraalila, niin olisiko tuolla taholla mitään menestymisen mahdollisuuksia, jos muut osoittavat heikohkoa moraalila? Varsin asiantuntevat tahot toteavat, että ylimyynti tai niin kuin pörssislangilla sanotaan "lyhyksimyynti" on lähestulkoon tapa pörssissä tällä hetkellä, samoin toimitusviipeet. Ne vain tulivat vakuutusyhtiö Sammon miljardikaupan yhteydessä kaikkien meidän luettavaksemme sanomalehdistöstä. Niin ikään asiantuntevat tahot toteavat, että sisäpiiritietojen hyväksikäyttö on varsin yleistä, ja kuinka olisikaan muutoin, kun samat henkilöt istuvat lukuisilla avainpaikoilla.

Mitä tästä on tuloksena? Siitä on tuloksena se, että pörssin ulkopuolinen kaupanteko yleisty ja arvopaperikaupalle välttämätön luottamus kaventuu. Näillä villin lännen markkinoilla esiintyy kaupantekijöitä joko tuotto mielessään tai vallan saaminen mielessään, ja valta tietysti omistukseen kytkeytyneenä.

Henkilökohtaisesti olen tullut siihen tulokseen, että nykyisen pörssieettisen lautakunnan avulla ei tuota moraalila kohentumista ole odotettavissa. Olenkin mielessäni ajatellut, että varsinainen keino olisikin se, että joko Kansallispankki tai Suomen Yhdyspankki joutuisi todellisen höplästäväden kohteeksi, jolloin varsinainen nokaanvalkaisu pörssissä tapahtuisi.

Toisaalta ongelmatonta ei ole myöskään lakien avulla tapahtuva säättely. Nimittäin säädetty laki tulkitaan helposti vähimmäissäännöksi, joka kääntäen tarkoittaa sitä, että hyvän tavan vastaisina pidetään vain asioita, jotka nimetään on todettu hyvän tavan vastaisiksi. Tämä tarkoittaa, niin kuin olen arvoisan oikeusministerinkin kuullut lausuneen, että laki ei sinänsä tuo moraalila tullessaan. Olennaisempaa on lain henki kuin sen kirjaimen noudattaminen, kun sitä voi kiertää.

Rinnasteisesti voisi todeta sen, että Ruotsissa on säädetty, että pörssin toimien on oltava sellaisia, etteivät ne vaaranna markkinoiden luotamusta pörssitoimintaan. Yhdysvalloissa puolestaan on osakkeenomistajan ilmoitettava Securities and Exchange Commissionille heti, kun omistus on noussut 5 %:iin, siis sisäisesti päädytty tähän tulokseen. Näin ei ainakaan kovin helpolla pääse vaihtamaan yhtymän johtoa. Ainakin tuo kaappausyritys vaikeutuu, kun hinnat kohoavat ja halukkaita osakkeenmyyjiä ei hevilla löydy. Varsin suuresti kunnioitan sitä Yhdysvaltain käytäntöä, että liittovaltion mi-

nistereiksi valittavat henkilöt luopuvat välittömästi osakeomistuksesta. Koskahan Suomessa arvoisat ministerit tekevät vastaavan johtopäätöksen. (Min. Louekoski: Ei olla Yhdysvalloissa!) — Onko noin? — Meidän näkemysmme mukaan pitäisi tehdä yksi eettismoraalinen lisäys arvopaperimarkkinalakiin, sen ensimmäisen lain neljänteen lukuun ja sen ensimmäiseen pykälään, jossa olisi velvoitus kehittää jatkuvasti hyvän arvopaperitavan käsitettä.

Arvoisa puhemies! Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulenkin tekemään tätä koskevan ehdotuksen. Samalla totean, että vastalauseessa, jonka SKDL:n ja devan kansanedustajat ovat jättäneet, on mielestämme puututtu varsin oikeisiin asioihin ja kannatamme noita ehdotuksia, kun asioista täällä äänestetään.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Olen juuri palannut pikavierailulta Abhasiasta. Siellä kerrottiin sellaista juttua, että autonkuljettajaa, joka ajaa punaista vastaan, kutsutaan mestariksi. Kun tulee vihreä valo, niin mestari pysähtyy, koska hän tietää, että toista punaista valoa vastaan tulee toinen mestari. Tässä mielessä tämä arvopaperilaki on tärkeä. Se on ikään kuin se punainen valo, joka asettaa liikenteelle tiettyjä toimintatapoja ja rajoittaa myös kulkua joihinkin epätoivottaviin suuntiin. Siitä huolimatta uskon, että huolimatta tämän lain voimaantulosta löytyy näitä mestareita, jotka ajavat päin punaista valoa johtuen siitä, että se kannattaa. On kannattavaa tehdä niin. Jos siitä saakin sosiaalisen häpeän, niin siitä saa myös hyvän taloudellisen korvauksen. Sen johdosta tullaan tällaisia mestareita kyllä Suomestakin löytämään. Siitä huolimatta on tärkeää, että on olemassa tämä laki, joka nämä liikennesäännöt pörssitoiminnalle asettaa.

Mitä tulee tämän lain käsittelyyn, niin ed. Pulliainen sanoi, että pankkivaliokunnassa ei ole ollut tarpeellista kiirettä tämän asian käsittelyssä. Myönnän, että näin on ollut. Minä haluan todeta nyt, että kokoomus on jarruttanut tämän asian käsittelyä pankkivaliokunnassa. Se lienee selvinnyt täällä myös tiistain ensimmäisen käsittelyn keskustelun yhteydessä. Kokoomuslaiset eivät ole halunneet tätä lakia voimaan. He ovat halunneet ajaa pörssiliikenteessä ilman liikennesääntöjä. Tämän takia, vaikka tämä lakiesitys on varmaankin kokoomuksesta johtuen puutteellinen siltä osin, että kaikkea sellaista, mikä olisi pitänyt kriminalisoida tai säätää kielletyksi, ei ole voitu tehdä, tulemme SKDL:n toi-

mesta ehdottamaan lakiin muutamia muutoksia, jotka toteutuessaan olisivat selvä parannus tähän asiaan. Erityisen valitettavaa on se, että hallituspuolueen kansanedustajat, jotka ovat näiden muiden muutosten kannalla, eivät voi Suomen eduskunnassa käytössä olevan sairaan parlamentaarisen käytännön mukaan äänestää niiden asioiden puolesta, joita he pitävät oikeana ja tärkeänä.

Ehdotan tässä yhteydessä ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi valiokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen sisältyvää lakiehdotusta.

Myöhemmin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen ehdottamaan pykälämuutoksia, jotka tekisivät pakolliseksi pörssiyritysten osakkeiden rekisteröinnin, jotka tekisivät mahdolliseksi pörssissä myytävän tavaran, pääomahyödykkeiden, standardisoinnin niin, että kaikkiin pörssiin myytäviin arvopapereihin, joihin liittyy äänivaltaa, liittyisi sama äänivalta eikä niin kuin tänä päivänä pörssissä sallita myydä sekundaaria priimaa. Ammattitaidottomille ihmisille näyttää yleensä joutuvan se sekunda.

Ehdotan yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä, että kielletäisiin lailla se lyhyeksi myynti, josta ed. Pulliainen täällä äsken mainitsi. Siis tässä 4 luvun 3 §:ssä, joka on sisällytetty vastalauseeseen, on olemassa säännös, joka sen kieltäisi, jonka tarpeellisuus on nyt todettu, mutta jota säännöstä hallituspuolueiden kansanedustajat eivät voi hyväksyä, koska se varmaankin kokoomuksen vastustuksesta johtuen heikentäisi keinottelun mahdollisuuksia maassa.

Haluan vielä tässä yhteydessä kertoa, että pankkivaliokunnan käsittelyn yhteydessä tästä asiasta äänestettiin valiokunnassa, pitääkö lyhyeksi myynti sallia vai se kieltää. Tulokseksi tuli äänestyksessä äänin 5—4, että lyhyeksi myynti pitäisi kieltää. Siis hallituspuolueiden edustajat kärsivät valiokunnassa kirvelevän tappion valiokunnan jäsenten enemmistön halutessa lyhyeksi myynnin kieltämistä. Koska tässä talossa tunnemme tämän parlamentaarisen järjestelmän ja sen heikkoudet, emme enää halunneet viivyttää tämän lain voimaantuloa, ja hyvin suurpiirteisesti me enemmistö suostuimme siihen, että äänestetään tässä asiassa uudelleen.

Toisessa äänestyksessä annoimme hallituspuolueiden edustajille tilaisuuden äänestää lyhyeksi myynnin sallimisen puolesta. Nimittäin tässä eduskuntalaitoksessahan on käytäntö se, että tällaisia lakimuutoksia, jotka poikkeavat

hallituksen esityksestä, ei valiokuntakäsittelyssä kuitenkaan viime kädessä hyväksytä. Tulee vastaan suuri valiokunta, jossa hallituksen esitykset yleensä hyväksytään tarvittaessa vastoin valiokunnan enemmistön kantaa. Kun tiesimme, että näin tulisi käymään tässäkin tapauksessa, haluan julkisesti kiitoksia siitä joustavasta menettelystä, jonka valiokunnan enemmistönä silloin teimme saadaksemme tämän lain mahdollisimman nopeasti voimaan niin, että kiusa se on pienikin kiusa. Halusimme kiusata kokoomuslaisia, jotka ovat tämän lain henkeä vastaan toimineet koko valiokunnan käsittelyn ajan toimimalla niin, että laki kuitenkin tulisi voimaan ja mahdollisimman nopeasti.

Sen lisäksi tulemme ehdottamaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä tiukempia määräyksiä ns. sisäpiiritiedon käyttöönsaamiseen ja sen kriminalisoimiseen sekä myös osakkeen lunastushintaan. Haluamme suojata pienomistajia suuromistajien mielivallalta, kaappauksilta, aggressiiviselta käyttäytymiseltä ja itsekkäältä oman edun tavoittelulta, johon varsinkin Suomen arvopaperimarkkinoilla suurilla omistajilla on aina mahdollisuus huolimatta siitä, että tämä laki nyt tulee voimaan. Se tulee voimaan sillä tavalla, että kolmannessa käsittelyssä tulemme ilman muuta olemaan tämän lain hyväksymisen kannalla, vaikka parannusehdotuksia toisessa käsittelyssä tulemmekin ehdottamaan.

Ed. J o k i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemää ehdotusta.

Toteaisin vielä, että on kyllä mielenkiintoista, että kokoomus on ollut niin hanakasti tällaista uudistusta vastaan, joka hiukan edes rajoittaa tuota vapaata rosvousta, joka tapahtuu rahapeliin keskuudessa. Siellä ei todella mitään uutta luoda vaan otetaan rahat kasaan, heikommat häviävät, vahvemmat voittavat ja miljoonat pyörivät. Siellä näyttää riittävän miljoonia. Kun tarvitaan muutamia markkoja lasten päivähoitoon tai asuntotuotantoon, niin sinne ei rahaa riitä, mutta tuolla sitä pyörii miljardeja kaikkiaan.

Oikeusministeri L o u e k o s k i : Herra puhemies! Vihdoinkin olemme tilanteessa, jossa ns. pörssilaki on toisessa käsittelyssä. Tällä valiokoidulla osanottajajoukolla tämän ilosanoman voimaa yhdessä todeta. Olisin odottanut, niin kuin aikaisemmin eri yhteyksissä olen jo sanonut, että tämä keskustelu tai tätä parempi keskustelu olisi voitu käydä jo ennen joulua ja saa-

da eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen arvopaperimarkkina-laiksi niin valmiiksi, että tänä keväänä, alkuperäisen suunnitelman mukaan jo huhtikuun alussa, tämä laki olisi tullut voimaan. Näin ei kuitenkaan ole käynyt, vaan tähän saakka kevättä on eletty, ennen kuin tässä vaiheessa olemme.

Olen valitettavasti joutunut olemaan poissa siitä keskustelusta, jossa asiasta hieman perusteellisemmin puhuttiin, ja sen takia käytän tässä tilaisuutta hyväkseni vastatakseni kahteen tällä ankaraakin kritiikkiä herättäneeseen kysymykseen.

Toinen on koskenut paikallis- tai aluepörssien asemaa tämän lakiehdotuksen valossa. Haluan hyvin selvästi todeta, että lailla ei torjuta alue- tai paikallispörssien syntymistä. Mutta Suomen hyvin pienillä arvopaperimarkkinoilla on pidetty tärkeänä seurata niitä Euroopan yleisiä kehittämislinjoja, joiden mukaan yhden arvopaperin noteeraus on sopivinta toteuttaa yhden pörssin toimesta, eräänlainen keskittymisperiaate. Tätä periaatetta esityksessä on noudatettu, ja tästä asiasta olen oikeusministeriön puolesta eduskunnan käsittelyn aikana tiukasti pitänyt kiinni.

Toinen kohta, johon kritiikkiä esityksessä on voimakkaasti myös suunnattu, on se, ettei esityksen mukaan sallittaisi valitusoikeutta tiettyihin tarkoituksenmukaisiksi tarkoitettuihin päätöksiin. Tästäkin on pidetty tiukasti kiinni. Eniten asiaa kritisoineille tahoille on tarjottu neuvottelujen aikana sellaista mahdollisuutta, että valitusmahdollisuus olisi sallittu, mutta samalla olisi muutettu päätöksentekoa koskevia säännöksiä niin, että selvästi olisi sanottu, että harkinnan mukaan nämä päätökset tehdään, lähinnä taloudellisista lähtökohdista. Kun tämä vaihtoehto ei ole kelvannut, on pidetty kiinni alkuperäisestä lakiehdotuksen tekstistä. Kriitikot eivät näytä täällä olevan paikalla, mutta ehkä tämä viesti heidät jotakin kautta tavoittaa.

Ed. Seppäsen ja aikaisemmin pidettyjen eräitten muittenkin puheenvuorojen johdosta haluan myös todeta sen, ettei tällainen laki koskaan ole ajan tasalla. Se valitettavasti aina laaha kehityksestä jäljessä ja sitä varmemmin mitä nopeammin kehittyvästä liiketoiminnan muodosta on kysymys. Siitä syystä on syytä todeta, että lain tarkoitus on muodostaa tietty rehellisten pelisääntöjen minimitaso, joka välttämättä kaipa täydennykseen pörssissä mukanaolevien omaan eettiseen ja moraaliseen asennoitumiseen perustuvan valvonnan.

Monessa eri yhteydessä olen tullut sanoneeksi, ettei lailla luoda moraalia eikä etiikkaa, mutta laki kyllä vaikuttaa sillä tavalla, että jos rehellisyyteen kaupankäynnissä pyritään ja lailla ohjataan kehitystä, se pikkuhiljaa näkyy myös käytännön toiminnoissa. Tässä mielessä ed. Pulliaisen tekemä hyvää arvopaperikauppaa ja arvopaperivälitystapaa koskeva muutosesitys on sikäli hieman ristiriitainen, että siinä pyritään moraaliin vaikuttamaan lailla. Ed. Pulliaisen ilmeisesti uskoo, että näin säätämällä saataisiin käytännössä jotakin todellista edistystä tapahtumaan. Minä olen asenteissani kyynisempi enkä usko, että näin käy. Olen ed. Pulliaisen kanssa yhtä mieltä siitä, että näin pitäisi käydä.

Eräässä puheenvuorossa viitattiin siihen, mikä on tapana monissa maissa valtioneuvoston tai hallituksen jäsenten osakeomistuksissa. Sanottiin, että esimerkiksi Yhdysvalloissa ministerit myyvät osakkeensa tullessaan hallituksen jäseniksi. Joku saattaa näin tehdä, mutta maan tapa se ei suinkaan ole. Sen sijaan toimitaan niin, että jos huomattavia omistuksia, niin kuin muissa maissa Suomea enemmän tavallisesti on asianlaita, hallituksen jäsenillä on, omaisuus siirtyy muitten ns. uskottujen henkilöitten, uskottujen miesten hoitoon, eivätkä hallituksen jäsenet itse voi tuossa tehtävässä toimissaan olla aktiivisesti mukana pörssimarkkinoilla. Saattaisi olla aivan hyvä tapa Suomessa, vaikka tiedossani ei ole, että kukaan nykyisistä valtioneuvoston jäsenistä näillä markkinoilla juurikaan huseeraisi.

Tämän lakiesityksen jälkeen hallituksella on tarkoitus antaa lukuisa joukko muita sellaisia arvopaperikauppaa ja rahamarkkinoita koskevia esityksiä, jotka toivon mukaan uudistavat Suomen pankki- ja pörssitoimintaa nykyaikaiseen suuntaan. Oikeusministeriön toimesta on tarkoitus antaa mahdollisimman pian arvo-osuuskauppaa, siis paperitonta osakekauppaa, koskeva hallituksen esitys eduskunnan käsittelyyn. Tarkoituksena myös on, että tämä esitys voitaisiin saada mahdollisimman pian eduskunnan vastauksen kautta valmiiksi laiksi ja voimaan noin parin vuoden kuluttua. Arvo-osuuskauppa ei voi toimia, ellei osuuksia rekisteröidä avoimesti. Rekisteröintipakkoa tarkoittava esitys on tarkoitus liittää arvo-osuuskauppaan koskevaan esitykseen. Samalla huomautan siitä, että tällä esityksellä, sikäli kuin eduskunta sen hyväksyy, voidaan vaikuttaa aivan oleellisesti ns. lyhyeksiimyyntiin, sisäpiirikauppoihin ja muihin nyt eräällä tavalla koko pörssitoimin-

taa varjostaviin asioihin. Kaupan valvonta tulee helpommaksi, kun osuudet on rekisteröity, niitä voidaan julkisesti kontrolloida. Kuka tahansa voi kontrolloida osuuksia.

Tähän samaan asiaan liittyy myös rahalaitosten, ennen muuta pankkien, mahdollisuus käydä osakekauppaa ja omistaa osakkeita. Olen ollut julkisuudessa erinäisissä puheenvuoroissa sitä mieltä, ettei pankkien liiketoimintaa tarpeettomasti osakekaupan alueellakaan tule rajoittaa. Sen sijaan täytyy pitää kiinni siitä, etteivät pankit käytä osuuksiin liittyvää päätösvaltaa nykyistä enempiä. Minkälainen se raja myöhemmin tulee olemaan, jää nähtäväksi, mutta joka tapauksessa koko pankkitoiminta ja pörssitoiminta toivottavasti kehittyy avoimempaan, rehellisempään, moraaliltaan nykyistä huomattavasti korkeammalla tasolla olevaan suuntaan.

Yleensä erilaisissa bisneksissä on tapana keksiä sieviä nimiä hämärille toimille. Tällainen sievä nimitys on lyhyeksimyyni. Silloin kun kysymys on sanoisinko selvästä huijauksesta, eräitten juristien mukaan selvästä petoksesta, on keksitty käyttää nimeä lyhyeksimyyni. Johtuneeko nimitys siitä, että valheella on lyhyet jäljet, vai mistä tuo nimitys liekään keksitty, mutta suosittelisin ainakin tässä talossa ja muutenkin pörssimoraalista huolissaan oleville oikeita nimityksiä huijauksista. Huijaustahan se on, jos myy tavaraa, jota ei ole eikä edes usko koskaan saavansaakaan, myyjä nimittäin. Ei siitä sen kummempaa nimitystä tarvitse käyttää. Se on vähän samanlainen asia kuin tietokonevirus. Kun manipuloidaan laittomasti tietokoneohjelmia tai turmellaan tiedostoja, puhutaan viruksesta. Se voi olla varastamista tai pettämistä tai murtautumista tiedostoihin, mutta sillekin on keksitty tuollainen sievä, nykyaikainen nimi. Minun moraalini tällainen sievistely ei sovi. Asioista pitää puhua oikeilla nimillä, ja se on mm. tämän lakiesityksen eräs tarkoitus.

Ed. Seppänen puhui siitä, että olisi pitänyt rangaista enemmän taikka käyttää useammassa kohti rangaistuksia. Ehkä näin olisi voitu tehdä. Mutta en usko rangaistuksen voimaan niin paljon, että kaikkia kuviteltavissa olevia väärinkäytöksiä voitaisiin erikseen luetella täällä rangaistavaksi. Sen sijaan hyvin nykyiseen lainsäädäntöön sopivilla tulkinnoilla esimerkiksi tätä lyhyeksimyyniä tai olemattomien osakkeitten kauppaa voidaan myös rikoslain mielessä tarkastella ja katsella sieltä sopivia rangaistuksia, silloin kun huijaus on toteennäytetty. Ei ole estettä käyttäjä rikoslainsäädäntöä tässä suh-

teessa. Kun varallisuusrikoksia koskeva hallituksen esitys on eduskunnassa nyt avoinna, ehkä on syytä sen käsittelyn yhteydessä kiinnittää huomiota näihin asioihin.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen, että asia on vihdoinkin tässä vaiheessa. Toistan vielä, että laki ei merkitse suurta mullistusta Suomen pörssikaupassa. Se merkitsee kuitenkin selvää edistysaskelta, tiettyä kiinteätä pohjaa nykyistä rehellisemmälle kaupankäynnille.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Louekoski kehotti meitä itse kutakin rivikansanedustajaa käyttämään asioista oikeita nimiä. Juuri tällä perusteella äsken totesin, että toivoisin, että eduskunta hyväksyisi ensimmäisen lakiehdotuksen 4 luvun 1 pykälään uuden 2 momentin, jossa sanotaan, että arvopaperipörssin on aktiivisesti tarkistettava ja jatkuvasti kehitettävä hyvän tavan käsitettä arvopaperikaupassa, jotta siihen vedoten voitaisiin vaatia, että näin todella tapahtuu.

Jos vain on viite siinä, että meillä on olemassa arvopaperimarkkinalaki, jolla pyritään hyvään moraliin, niin on aivan toista, että se on selvästi, yksiselitteisesti laissa sanottu. Tämä on ihan sama asia, kun puhutaan työvoimasta hallitusmuodossa. On hyvä, että siitä puhutaan, vaikka työttömyys ei olekaan poistunut, sen takia, että siihen voidaan vedota aina silloin, kun tällaista keskustelua käydään.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Herra ministeri! Arvoiset molemmat salissa olevat kansanedustajat — suurin piirtein molemmat! Minä arvostan erittäin suuresti ministeri Louekosken esiintymistä tämän arvopaperimarkkinan käsittelyn yhteydessä ja totean sen esimerkilliseksi ministerin harjoittamaksi toiminnaksi eduskunnassa lakiesitysten erilaisten käsittelyjen yhteydessä. Näen erittäin myönteiseksi myös ne jatkotoimenpiteet, joita hän tässä esittää. Hänen lupaamansa lakiesitys arvo-osuuskaupasta on varmaankin meidän aikanamme tärkeä edistysaskel pörssitoiminnassa, jos pörssitoiminta nähdään tarpeelliseksi ja hyödylliseksi toiminnaksi, ja vaikka sitä ei nähtäisikään sellaiseksi, niin sitä toimintaa tulee joka tapauksessa olemaan. Vaikka ministeri Louekoski tai kansanedustaja Seppänen eivät näkisi sitä hyödylliseksi ja tarpeelliseksi toiminnaksi, niin porvarit varmaankin näkevät sen tärkeäksi ja hyödylliseksi ja sitä tekevät.

Mitä tulee näihin asioihin edelleen, niin kyllä

minusta samanlaista hämäystä harjoittaa myös hallitus kuin tässä esitelty lakiesityksen vastustajat tai julkisuudessa käytetyt nimitykset, kun hallitus puhuu verouudistuksesta tai hallitusta rakennemuutoksesta tai verotuksen kevenemisestä. Eihän nyt verotus kevene, ministeri Louekoski, vaan se on vain hallituksen käyttämä nimitys, eikä rakennemuutos ole hallittu, ministeri Louekoski. Se on vain hallituksen tapa antaa myönteinen kuva jostain sellaisesta asiasta, joka on kielteinen. Eräällä tavalla arvopaperimarkkinalakikin on huono nimi, taitaa olla ministeri Louekosken itsensä keksintöä, koska lakiesityksen mukaan saa käydä kauppaa papeilla, joilla ei ole kovin paljon arvoa. Tarkoitetaan sekundaosakkeita, joilla ei ole täyttä äänimäärää. Tämä olisi arvopaperimarkkinalaki, jos olisi kysymys arvopapereista, jos kaikilla papeilla olisi arvoa, mutta kaikilla papeilla ei ole samanlaista arvoa. Niitä ei ole standardisoitu. Minusta pitäisi standardisoida kaikki pörssissä myytävä tavara. Tähän esitykseen en ole havainnut ministerin ottaneen kantaa. Käytäisin hyväkseni tätä tilaisuutta kysyäkseni ministeri Louekoskelta, miten on, milloin se tavara standardisoidaan ja minkä lakiesityksen yhteydessä, jota saa tämän lakiesityksen mukaan kaupata pörssissä sekundana ja priimana.

Sitten haluaisin tietää, mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy sen lyhyeksimynti-nimisen petoksen kriminalisoimiseksi tai sen paljastamiseksi tai syyllisten saattamiseksi vastuuseen, kun lyhyeksimyntiä epäilemättä on tapahtunut Sampo-kauppojen yhteydessä. Siinä on rikottu selvästi sellaisia pörssin sisäisiä määräyksiä, joita arvopapereiden selvittelytoiminnassa on olemassa, arvopapereiden jakelutoiminnassa on olemassa meklareiden välillä. Minusta nyt vaaditaan jotain kättä pitempää, jos hallitus uskoo, että lyhyeksimynti on jollakin muulla lailla kriminalisoitavissa kuin sen muutosesityksen perusteella, jonka olen vastalauseeseen kirjannut.

Käytän tilaisuutta hyväkseni vielä kysyäkseni, mitä mieltä ministeri Louekoski on siitä, että Suomessakin hallituksen jäsenet, ministerit, noudattaisivat sivistysmaissa käytössä olevaa tapaa, että ilmoitettaisiin osakkeet hallitukseen menon yhteydessä ja pidättäydyttäisiin kaupankäynnistä hallituksessa olon aikana näillä toimitilla. Onko hallitus mahdollisesti antamasta lakiesityksen siitä, että ministerit noudattaisivat tällaista korkeata moraaliala? Ministerithän eivät vapaaehtoisesti noudata korkeata moraaliala.

Ajattelenpa vain esimerkiksi ministeri Taxellia, joka on Partekin ja Effoan ja Stockmannin hallintoelimissä. Tässä mielessä mielestäni myös hänen toimintaansa pitäisi tutkia samaan tapaan kuin tutkitaan ministeri Salolaisen toimintaa STK:n palkollisena.

Ministereiden toimintahan näissä tehtävissä ei ole laitonta. Olen kannellut ministeri Rekolasta, joka oli silloisen Kymi-yhtiön hallituksen jäsen, oikeuskanslerille vuonna 1977. Oikeuskansleri totesi silloin, että ministereiden toiminta ei ole laitonta. Siltä osin tämä on tutkittu, mutta aikooko hallitus tehdä jotain, jotta tulisi uutta lainsäädäntöä, jolla asetettaisiin moraalinormeja, joita ministerit eivät noudata vapaaehtoisesti, ja tällä tavalla pystyttäisiin vaikuttamaan yhteiskunnassa epätoivottavien ilmiöiden, niin kuin ministereiden omien osakeomistusten kartuttamisen ja hallintoelimissä istumisen, estämiseen heidän ministerinä toimiessaan?

Mitä vielä tulee ministeri Louekosken sanontaan siitä, että nykyistä enempää eivät pankit saisi käyttää valtaa, niin minusta pankit käyttävät jo nykyisin liikaa valtaa. Ajatellaan Kajaani Oy:tä, jossa Kansallispankilla bulvaaneineen, jollaiseksi lasken myös vakuutusyhtiö Pohjolan, on lähes 50 % osakkeista, ja sitten se yhtiö fuusioidaan Yhtyneet Paperitehtaat Oy:öön, jossa nämä mainitut osakkeenomistajat ovat myös suurimpia osakkeenomistajia. Tässä mielessä ministeri antaa aivan liian suuren mahdollisuuden pankeille vallankäyttöön, jos sallitaan nykyinen vallankäyttömahdollisuus. Sitä täytyisi kaventaa, ja kysynkin: Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä tällaisen pankkien harjoittaman vallankäytön rajoittamiseksi?

**Oikeusministeri Louekoski:** Herra puhemies! Ed. Seppänen teki lukuisan joukon kysymyksiä, joihin en pyrikään kovin yksityiskohtaisesti vastaamaan, mutta ehkä jokaiseen asiaan kohtaan muutama kommentti.

Meidän osakemarkkinamme ovat sillä tavalla kehittyneet, että standardisointi nopeassa aikataulussa ei ole mahdollista. Ed. Seppänen tietää yhtä hyvin kuin kaikki me muutkin täällä, että standardisointilaki edellyttäisi perustuslainsäädäntöjärjestystä ja monia muitakin sellaisia toimia, jotka eivät ole nopeasti toteutettavissa.

Minun henkilökohtainen käsitykseni on, että siihen suuntaan olisi hyvä mennä. Olisi hyvä, jos pörssissä noteerattujen yhtiöiden osakkeet olisivat mahdollisimman yhteismitallisia. Toisin sanoen vietäisiin kehitystä Suomessa samaan

suuntaan, mikä suuremmissa pörssimaissa, esimerkiksi Yhdysvalloissa, on lähes poikkeuksen sääntö.

Tässä yhteydessä kannattaa kiinnittää huomiota niihin puheenvuoroihin, joita on käytetty ns. markka ja ääni -periaatteesta. Ed. Seppäsen standardivaatimushan merkitsee eräällä tavalla markka ja ääni -periaatteen puhtaaksiviljelyntä muotoa. En ole aivan varma, että kaikissa tapauksissa tämän kaltainen kehitys on hyväksi. Jos ajatellaan esimerkiksi viestintäyhtiöitä ja sellaista suomalaista perusteellisuutta, jossa erilaiset osakesarjat on tarkoitettu sillä tavalla liikkuviksi, että enemmän päätösvaltaa tuottavat omistukset suojaavat tiettyjä kansallisvarallisuuteen luettavia osuuksia, niin onko markka ja ääni -periaate sittenkään kaikkein paras? Joka tapauksessa pörssiosakkeiden kohdalla olisi hyvä mennä siihen suuntaan, että standardi olisi nykyistä yhtenäisempi.

Lyhyeksi myynnin osalta eli olemattoman tavaran myynnin osalta en harkittava säännöksiä arvopaperilain myöhemmissä kehittämissä vaiheissa ja kahdessa eri yhteydessä niitten lakien käsittelyssä, jotka nyt ovat eduskunnassa avoimina. Nimittäin meklarilain yhteydessä tämä asia nousee esille ja niin kuin äsken totesin, rikoslain käsittelyn yhteydessä, siellä se niin ikään on mahdollista nostaa esille.

Ed. Seppänen kysyi vielä, olisiko oikein, jos valtioneuvoston jäseneksi nimitettävät henkilöt ensinnäkin ilmoittaisivat julkisesti omistuksensa erilaisissa yhtiöissä. Minulle se vallan hyvin sopisi, vaikkei se Suomessa ole tapana. Jos minä tällaisen ilmoituksen tekisin, niin ilmeisestikin julkinen reaktio olisi se, että voi poika parka, eipä ole jäänyt pussin pohjalle paljon tuohon ikään mennessä. En ole ihan varma, olisiko kaikkien ilmoitus yhtä tyhjää. Mutta tällainen ei Suomessa ole tapana. Suomessa yksityisasiat politiikassa pidetään aika tavalla julkisuudesta erossa.

Kuten sanoin jo äskeisessä puheenvuorossa, en ole huomannut, että yksikään valtioneuvoston jäsenistä mitenkään aktiivisesti esiintyisi pörssimarkkinoilla tai muutenkaan kauppaa käyvänä osapuolena.

Toinen juttu on valtioneuvoston jäsenten kuuluminen erilaisten pörssiyhtiöitten hallintotoelmiin. Tästä asiasta ollaan valtioneuvoston piirissä juuri nyt tekemässä selvitystä. Sen takia en ryhdy ennakoimaan, mikä käyttäytyminen tulee olemaan vastaisuudessa. Sellaiseen kaikkien luottamustehtävien jättämiseen, jota myös

on julkisuudessa ehditty vaatia, ei mielestäni ole aihetta, eikä myöskään lainsäädännössä ole mitään sellaista, joka ehdottomasti ministerit jättäisi tämän kaltaisista tehtävistä sen enempää valtionyhtiöissä kuin yksityisissä. Meillä sellaisissa yhtiöissä, joissa on esimerkiksi hallintoneuvostoja, tavallisimmin hallintoneuvostojen kokoonpano on niin monipuolinen, ettei siellä minkään ryhmäkunnan tai ajatussuunnan edustaja niin voimakasta otetta asioista saa, että pystyisi yksipuolisesti edustamaan jotakin etutai näkökantaa. Päinvastoin saattaa olla ihan hyvä pitää niin paljon jalkoja maassa myös valtioneuvoston jäsenillä, että tietää, mitä käytännössä tapahtuu. Tämä on asian toinen puoli.

Tietenkin, jos tällainen edustus on hyvin pitkäaikainen ja sitä kautta tuleva tosiasiallinen riippuvuus niin sitova, niin todellinen, että se alkaa vaikuttaa ajattelutapaan valtakunnan yleisessä asiainhoidossa, voi olla paikallaan, että asiaan kiinnitetään huomiota ja tällaiset edustukset jätetään. Useimmiten myös on niin, ettei sitä itse huomaa, milloin on tullut niin sokeaksi, että katsoo asiaa vain tietystä näkökulmasta. Tämän takia säännökset saattavat olla paikallaan. Kun tätä asiaa nyt parhaillaan selvittellään, en puutu tässä yhteydessä asiaan enemmälti.

Omaista puolestani voin todeta, että minulla on muutamia luottamustehtäviä sekä valtion- että yksityisten yhtiöitten hallinnossa. Niin kuin sanottu, itse en ole huomannut tullessi sokeaksi näitten asioiden takia kilpaileviakaan näkökohtia käsiteltäessä.

Sitä paitsi valtioneuvostossa olen havainnut, että erittäin herkästi tapahtuu jääviyden toteaminen silloin, jos on vähäisimmässäkään määrässä olemassa vaara, että osallistuisi päätöksentekoon omassa tai liian läheisessä asiassa.

Mitä tulee pankkien vallankäyttöön yleensä suomalaisessa talouselämässä, se on hyvin moninaista ja se on tällä hetkellä mielestäni liian keskittynyttä, liian moniin asioihin vaikuttavaa. Oleellista tulevan lainsäädännön kehittämisessä mielestäni onkin se, että lainsäädäntöä pyritään kehittämään niin, että toiminnan valvonta on etusijalla eikä olomuodon tai yhtiötyypin valvonta, vaan todellisen toiminnan valvonta on pääasia.

Tämän vuoksi olen mm. nostonut julkisuudessa esille kysymyksen siitä, pitääkö jokaista erilaista bisnesmuotoa varten kehittää oma yhtiötyyppinsä: osakeyhtiö, asunto-osakeyhtiö, sijoitusyhtiö, rahoitusyhtiö jne. Aina kun joku

keksii jonkin uuden kaupan muodon, pitääkö sitä varten erikseen kehittää yhtiö? Tämän ajateltavan perään olen liittänyt suuren kysymysmerkin siitä syystä, että paljonko se tavallista kuluttajaa tai yhtiön asiakasta auttaa, jos pankkitarkastusvirasto ja muut viranomaiset valvovat, että tällaisen yhtiön muodollinen olemassaolo täyttää tietyt vaatimukset, jos sen asiallista toimintaa ei pystytä eikä kenties halutakaan valvoa. Tätä tarkoitan kritiikilläni.

Tätä tarkoitan myös sillä kritiikillä, jota olen pankkilainsäädännön valmistelua kohtaa jonkin verran julkisuudessa harjoittanut, että täytyisi nyt katsoa, ettei se yksin riitä tyydyttämään suomalaista talouselämää, suomalaista kuluttajaa, pankin asiakasta, että pankin vakavaraisuuden tietyt prosenttisäännöt ovat kunnossa. Mutta sitä ei katso kukaan, minkälaisilla säännöillä, minkälaisilla kustannuksilla pankki suurelle yleisölle palveluksiaan myy. Sen pitäisi olla paljon enemmän esillä taloudellista toimintaa valvottaessa ja kehitettäessä.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Tässä tuli pari asiaa ministereiden hallintoelinjäsenyydestä. Ettei väärinkäsityksiä syntyisi, niin en minäkään henkilökohtaisesti vastusta ministereiden toimimista valtionyhtiöiden hallintoelimissä. Ongelma on heidän toimimisessaan yksityisten yhtiöiden hallituksissa. Siis sama ihminen on valtion hallituksessa ja jonkin yksityisen yhtiön hallituksessa ja monenkin yksityisen yhtiön hallituksessa. Minusta esimerkiksi ministeri Taxellin toiminta tässä tapauksessa pitäisi ottaa laajemman ja tiiviimmän tarkastelun kohteeksi. Hän ei ehkä itse näe sitä, miten hän täällä eduskunnassa ja valtioneuvoston jäsenenä toimii yksityisen suomenruotsalaisen pääoman edusmiehenä, jopa enemmän kuin yleisen edun asianajajana.

Sitten olisin sitä mieltä, että jos tällaisia säännöksiä harkitaan, niitä ei pitäisi ulottaa vain ministereitä koskemaan vaan myös korkeita virkamiehiä ja myös keskuspankin johtoa. Eli kun hallitus tätä selvitystyötä tekee, toivoisin, että siinä otettaisiin huomioon myös keskuspankin johtokunta. En tiedä sivistynyttä maata, jossa keskuspankin johtokunnan jäsenet voivat toimia yksityisten yhtiöiden hallintoelinten jäseninä. Olemme selvittäneet tätä asiaa Suomen Pankin tilintarkastajien piirissä, eikä ole löytynyt maata, josta löytyisi vastaavanlaisia esimerkkejä kuin Suomessa on. Tässä mielessä toivoisin, että kun asia on selvittelyn kohteena, se

selvitettäisiin myös keskuspankin johdon osalta ja ryhdyttäisiin tarvittaessa toimenpiteisiin myös heidän kytkemiseensä samojen ei-toivottujen luottamustehtävien listaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

## 9) Ehdotus laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 200/1988 vp.

Talousvaliokunnan mietintö n:o 1

Suuren valiokunnan mietintö n:o 9

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

## 10) Ehdotukset laeiksi Sibelius-Akatemiasta, teatterikorkeakoulusta, taideteollisesta korkeakoulusta, Suomen elokuva-arkistosta ja elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annettujen lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 235/1988 vp.

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1

Suuren valiokunnan mietintö n:o 10

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 6, 8, 10, 12 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 5, 8, 10 ja 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 1, 2 a, 5—7 ja 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä viidennen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

### **11) Ehdotukset laeiksi peruskoululain 13 §:n ja lukiolain 6 §:n muuttamisesta**

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 239/1988 vp.  
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2  
Suuren valiokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

### **12) Ehdotus laiksi etuostolain 1 §:n muuttamisesta**

Ensimmäinen käsittely  
Hallituksen esitys n:o 236/1988 vp.  
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

### **13) Ed. Jouppilan ym. lakialoite n:o 12 laeiksi rintamasotilaseläkelain 1 §:n sekä sotilasvammalain 1 §:n muuttamisesta**

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

### **Keskustelu:**

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Ed. Jouppila ja eräät muut edustajat ovat jättäneet eduskunnalle nyt lakialoitteen, jossa esitetään muutoksia rintamasotilaseläkelain ja sotilasvammalain ensimmäisiin pykäliin. Jos ollaan tarkkoja, lakialoitteen perusteluissa on eräs sanavirhe, joka ei varmaankaan ole ed. Jouppilan syytä vaan ehkä jonkin avustajan käsialaa. Perusteluissa nimittäin puhutaan samasta asiasta kahdella eri termillä, siviilivangeista ja sotavangeista, kun pitäisi puhua siviilisotavangeista. Eduskunnan sosiaalivaliokunta, johon tämäkin lakialoite ja nämä siviilisotavangit taas hiljaisesti haudataan, on ottanut asiaan kantaa kuluvallekin vaalikaudella ja toivonut — valitettavasti ei edellyttänyt — hallitukselta toimia näiden kansalaisten auttamiseksi.

Ed. Jouppila on oikealla asialla. Esimerkiksi perusteluissa mainitut Hyrsylän mutkan asukkaat ovat kärsimyksillään ansainneet yhteiskunnan tuen aivan samalla tavalla kuin eräät muutkin sodista ja sotatoimista kärsineet kansalaisryhmät, jotka vielä ovat tukea vailla.

Arvoisa puhemies! Täytyy vain toivoa, että kyseinen hallituspuolueen kansanedustajien lakialoite menisi nyt hallituksen asianomaisen ministerin tietoon ja että hallitus antaisi asiasta oman esityksensä eduskunnalle esimerkiksi ensi vuoden budjetin yhteydessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

#### 14) Ed. Pulliaisen ym. lakialoite n:o 13 laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

#### Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Paras laki on hyvä, elämää säilyttävä kansan tapa. Meillä ei ole täällä Suomessa lakia eikä hyvää kansan tapaa, joka kieltäisi luonnon tuhoamisen, eivätkä tällaiset lait eivätkä kansan tavat näytä olevan laajemmaltikaan maapallolla kovin yleisiä.

Jos tarkastelemme meidän omaa hallitusmuotoamme, se tuntee luonnollisesti koko joukon ihmisten, kansalaisten, oikeuksia mutta ei luonnolle osoitettua oikeutta. Kun näin on, virkamiehikään koskien ei ole olemassa sellaista yleisohjetta, joka velvoittaisi ottamaan luonnonoikeudelliset näkökohdat huomioon harkintavaltaa käytettäessä. Luonnonoikeudesta on käyty filosofisessa kirjallisuudessa keskustelua ja aivan erikoisesti kristillisen kirkon piirissä, mikä sinänsä saattaa olla monelle aikamoinen yllätys. Tuossa keskustelussa erästä ääripäätä ovat edustaneet ns. kreationistit, joiden näkemyksen mukaan Jumala loi maapallon 6000 vuotta sitten, antoi sen ihmisen käyttöön ja ihmisellä on oikeus tehdä tälle maapallolle ja luonnolle mitä tahansa, ja kun tuo käyttö on loppunut, Jumala ottaa ihmisen täältä luontoi-neen pois.

Saman jatkumon toisessa ajattelun päässä ovat ne tahot, jotka korostavat erityisesti luonnonoikeuden merkitystä. Nämä tahot tarkastelevat asiaa siinä katsannossa, mikä merkitys on ollut roomalaisen oikeuden omaisuus käsityksellä kristillisen kirkon omassa piirissä. Olen luvut tuota kirjallisuutta aika paljon. Siinä kiinnitetään erityisesti huomiota 1800-luvun tapahtumiin, siihen aikaan, jolloin yhteiskunnissa Euroopassa tapahtui suuria muutoksia, jolloin hyvin paljon keskusteltiin siitä, mikä on omaisuus käsitys, kuka voi omistaa ja mitä voi omistaa. Tuolloin vaikutti mm. filosofi Franz von Baader, joka erikoisesti oli huolissaan siitä, että kristillinen kirkko omaksuu roomalaisen oikeuden omaisuus käsitteen omakseen. Tällä vuosi-

sadalla hyvin merkittäviä ajattelijoita tässä suhteessa ovat olleet W. Elert ja kuuluisa Albert Schweitzer.

Viime aikoina, 1950-luvulta näihin päiviin saakka, käydyissä keskusteluissa erikoisesti Keski-Euroopassa on päädytty toteamukseen, että itsekäs omistuskäsitys on aiheuttanut aikamme ympäristökriisin kaikkine fataaleine seurauksineen. Kysymys ei ole vain yksilöiden itsekäistä pyrkimyksistä vaan aivan samalla tavalla yhteisöjen itsekäistä pyrkimyksistä. Siinä, missä yksilö voi käyttää omaisuus käsitettä ja omistusta väärin luontoa kohtaan, aivan samalla tavalla voi tuon väärinteen tehdä myös yhteisö. Yhteistä on se, että kummassakin ihmiset tekevät päätöksiä.

Luonnonoikeuden korostaminen merkitsee epäitsekkyyden ja itserajoittamisen korostamista yksilön toiminnoissa. Luonto voi olla itseisarvo sinänsä, mutta asian tarkastelu voi tapahtua myös hyötytavoitteisuuden kannalta. Mitä enemmän perinnöllistä monimuotoisuutta luonnossa on, sitä enemmän vapausasteita ihmisellä on toimia myös tulevaisuudessa. Luonnon köyhtyminen onkin tämän päivän näkyvimpiä ilmiöitä maapallolla. On ollut äärimmäisen mielenkiintoista lukea viime viikon aikana viestejä Pohjois- ja Etelä-Amerikasta siitä, kuinka pankkipiirit ovat ryhtyneet harkitsemaan sitä, voidaanko Brasilialle enää myöntää minkäänlaisia lainoja sen takia, että Brasilia hävittää Amazonasjoen alueen luontoa yhä kiihtyvällä vauhdilla. He ovat todenneet, että jos tuo meno jatkuu, ei Brasilialla ole mitään mahdollisuutta koskaan maksaa noita lainoja takaisin. He ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että eliölajien suojelun pitäisi olla ensisijaisena pyrkimyksenä Brasiliassakin. Näin on tietysti laajemmaltikin maapallolla.

Hyvin mielenkiintoista puheena olevissa asioissa on se, että uskonnon sanelemat normit ovat voineet olla ohjaavampia ihmisten käyttäytymistä koskien kuin lain velvoitteet. Niinpä juutalaisten ja islaminuskoisten sianlihan syöntikielto ja hindulaisten lehmän jumalointi ovat kumpikin olleet uskonnon sanelemia, ei lailla säädettyjä. Kummankin taustalla ovat olleet ekologis-taloudelliset perusteet ja tekijät, ja kumpikin tapaus on johtanut lähes ehdottomaan ihmisen käyttäytymiseen, poikkeuksetto-maan käyttäytymiseen.

Miksi ylipäätään näin on tehty? Siksi, että Lähi-idässä kotieläin sika muodosti vakavan ravintokilpailijan ihmiselle, oli suoranainen uhka

Lähi-idän ihmisen tulevaisuudelle. Siinä tilanteessa sika kirottiin, tehtiin saastaiseksi, sanottiin, että sitä ei voi syödä. Näin on tänä päivänäkin.

Intiassa taas piti suojella lehmää sen takia, että lehmä synnytti sonnivasikoita ja sonnivasikoista saatiin härkiä toimimaan vetojuhtina ja mikään maatalousyksikkö ei voinut toimia ilman kunnan härkää vetojuhtana. Arvokas oli härkä, mutta lehmä oli välttämätön. Kun lehmä piti pitää hengissä, lehmä jumaloitiin. Pyhää lehmää ei saanut tappaa. Näin luotiin uskonnon nimissä sellainen normi, joka oli elämää säilyttävä.

Sanon tämän sen takia, että totean retorisesti: Pitäisikö luonto pyhittää hävitykseltä, tehdä luonnon tuhoamisesta synti? Tähän en vastaa. Sen sijaan totean, että kiireellisintä olisi maallisella puolella tuoda luonnonoikeus hallitusmuotoomme. Se olisi yleisjulistus kansalle ja sitä palvelevalle virkamieskunnalle siitä, että kaikessa päätöksenteossa pitää ottaa luonnonoikeudelliset näkökohdat huomioon.

On ollut äärimmäisen suuri ilo ja mielihyvä se, että lakialoitteen allekirjoittajissa on edustajia jokaisesta eduskunnassa tällä hetkellä edustettuna olevasta ryhmästä. Jos hallitusmuotoa näin muutettaisiin nyt, tunnustettaisiin elollisen luonnon oikeus jatkuvaan olemassaoloon ja perinnölliseen monimuotoisuuteen sekä veloitettaisiin kansalaisemme toimimaan niin, että tämä myös käytännössä toteutuu.

Arvoisa puhemies! Jos ei täällä ole luontoa, ei täällä ole ihmisiääkään.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Pulliainen jo etukäteen pyysi minua olemaan salissa, että kuulisin hänen varmaan viisaan ja hyvän puheenvuoronsa, haluan todeta, että kirkon alkuperäinen ja varsinainen tehtävä on ihmisielujen eikä metseen puiden pelastaminen.

Lisäksi, kun ed. Pulliainen on perehtynyt, niin kuin hänen puheenvuorostaan kävi ilmi, laajasti moniin erilaisiin koulukuntiin ja eri uskontojenkin sisällä käytyihin keskusteluihin luonnonoikeudesta, ed. Pulliaiselta on saattanut jäädä huomaamatta, että meillä Suomessa luterilaisen teologisen tutkimuksen keskuudessa on syntynyt äskettäin uusi tieteenala, jonka nimi on ekoteologia. Ainakaan ed. Pulliainen ei maininnut tätä asiaa puheessaan, vaikka muuten käsitteli siinä ehkä hieman meille kaukaisia käsityksiä luonnonoikeudesta.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Koska kuulijakunta on supistunut näinkin vähäiseksi, minä myös supistan puheenvuoroni lyhyeksi. Haluan ensin vastata lyhyesti ed. Alarannalle hänen kristillisen kirkon puolustukseensa, että jos Suomeen on luterilaisen kirkon piiriin nyt syntynyt ekoteologian koulukunta tai näitä kysymyksiä pohdiskeleva piiri, siihen voi vain todeta, että jo oli aikakin siitä syystä, että kristinusko suurista maailmanuskunnoista on ollut tähän asti kaikkein ihmiskeskeisin, ainakin erittäin ihmiskeskeinen verrattuna hindulaisuuteen ja hindulaisuudesta polveileviin muihin uskontoihin kuten jainalaisuuteen ja buddhalaisuuteen. Minä en nyt mene tähän asiaan tämän pitemmälle.

Sen sijaan minä haluan täydentää ed. Pulliaisen ansiokasta historiallista katsausta siten, että totean, että 1980-luvulla kymmen viime vuoden aikana on maailmassa syntynyt kokonaan uusi filosofinen koulukunta, etiikan koulukunta, jota kutsutaan joko ympäristöetiikaksi tai sitten biosentriseksi etiikaksi hieman nimittäjää riippuen. Biosentrinen etiikka on silloin antroposentrisen etiikan vastakohta. Lähtökohtana on nimenomaan silloin se, että luonto on eettisissä ratkaisuissa eräänä osapuolena eikä pelkästään välineenä tai objektina. Näissä keskusteluissa on hyvinkin perusteellisesti ja syvällisesti käsitelty eläinten oikeuksia, kotieläinten ja villieläinten oikeuksia, kokonaisten lajien oikeuksia, ja edelleen, kokonaisten ekosysteemien oikeuksia. Tässä viimeisessä tapauksessa oikeus-sanaa on yleensä käytetty lainausmerkeissä.

Joka tapauksessa näyttää siltä, että maailmassa tällä hetkellä filosofian ja ajattelun piirissä on erittäin voimakkaassa myötätulessa sen tyyppinen käsitys, että ihminen ei ole ainoa olento maapallolla, jota subjektina käyttäen pitää asioita ratkaista, vaan ratkaisuissa on otettava koko luonto huomioon. Tästä syystä mielestäni ed. Pulliaisen tekemä lakialoite on periaatteessa erittäin merkittävä, ja toivoisin, että kun tämä asia tulee myöhemmissä käsittelyissä täällä eduskunnassa esille, niin tähän keskusteluun voitaisiin palata ja mennä siinä paljon syvemmälle ja että siihen osallistuisi silloin useampia edustajia eri ryhmistä.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Koska ed. Paloheimo käytti puheenvuoronsa alkuosassa, jonka suuntasi allekirjoittaneeseen, sanaa "jos", jos on syntynyt ekoteologinen kou-

lukunta, niin haluan vain lyhyesti todeta vakuuttaakseni ehkä enemmän ed. Paloheimoa, että tällainen tutkimussuuntaus on todella olemassa, ja jos ed. Paloheimoa kiinnostaa, voin toimittaa hänen niin kuin ed. Pulliaisenkin käyttöön mm. sellaisen tutkimuksen, jonka nimi on Ihminen — uhka luomakunnalle. Tässä Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan yhteydessä tehdyssä tutkimuksessa on tätä ekoteologista koulukuntaa suunnattu. Olen tätä kirjaa aikaisemmin eräässä keskustelussa täällä eduskunnassa lyhyesti esitellytkin. Tarkoitin edelliselläkin vastauspuheenvuorolla vain sitä, että ehkä meitä suomalaisia kansanedustajia kuitenkin vakuuttaa enemmän se tutkimus, jota kirkon piirissäkin on tehty täällä kotoisella maaperällä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Alarannan käyttämien puheenvuorojen johdosta toteaisin, että olisi ollut aika upeata, jos arvoisa ed. Alaranta olisi kertonut oman näkemyksensä siitä, kannattaako hän mainitsemaansa ekoteologiaa, kannattaako hän sitä, että luonnon oikeus merkitään hallitusmuotoon lisäyksenä, ja mikä on hänen oma suhtautumiseensa näihin ihmisen ja luonnon välisiin suhteisiin, miten hän kokee luonnon elämässään ja myös kristillisen kirkon pappina siinä toisessa roolissaan tässä yhteiskunnassa.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Koska olen tavallinen rivikansanedustaja, en pidä niin tärkeänä tässäkin yhteydessä omien käsitysteni esille tuomista, mutta kun ed. Pulliainen sitä perää, niin voin toki sanoa kannattavani tällaista ekoteologista näkemystä eli sitä, että ihmisen tehtävä, niin kuin ison kirjan alkulehdiltä luetaan, on viljellä ja varjella maata, mutta tehdä näitä molempia sulassa sovussa. Se, mitä ensimmäisessä vastauspuheenvuorossani totesin kirkon alkuperäisestä tehtävästä ja kirkon päätehtävästä, niin siinä olen kyllä edelleen sitä mieltä, että esimerkiksi viime päivien lehti uutisiin viitaten voi todeta, että kyllä pappien tehtävä on hoitaa ihmisiä enemmänkin kuin kiivetä puihin suojelemaan metsää.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kun olen ollut katsomassa, kuvaannollisesti sanottuna, kuinka papit kiipeilevät puihin, niin olen nähnyt todellisen toivon kipinän siinä, että kristillisen kirkon papit näkevät sen sielun rinnalla luonnon olennaisena osana tulevaisuutta. Se on ollut minulle suuri toivo tulevaisuudelle. Toivottavasti pastori-edustaja Alaranta liittyy niihin joukkoihin, jotka kykyjensä mukaan kiipeilevät puissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

talousvaliokuntaan

**15) Asetus 10 päivästä helmikuuta 1989 lääkintöhallituksen ja sosiaalihallituksen eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta (A n:o 1)**

valtiovarainvaliokuntaan

**16) Valtioneuvoston päätös 16 päivästä helmikuuta 1989 investointiveron kantamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen 1 §:n muuttamisesta (VNP n:o 2)**

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 21.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M. V. Mandelin

